

MIETTEITÄ
SUOMEN LUTERILAISEN KIRKON
ASEMASTA

ESITTI

GUSTAF JOHANSSON
PIISPA

KUOPIO 1890

O. W. BACKMAN'IN KIRJAPAINOSSA JA KUSTANNUKSELLA

Kuopion hiippakunnan viimeisessä pappiskokouksessa jätettiin kirkkolain säätämisen kirjoituksen tekeminen tuleviin pappiskokouksiin kirkkoherra Fredrik Rechartille, joka myös suostui tätä tehtävää suorittamaan. Mutta kun aika oli ruveta jakelemaan kirjoitusta hiippakunnan papistolle, ilmotti kirjoituksen tekijä, ettei hän voinut tätä valmistaa, kun hänen terveytensä aluksi oli ollut heikko, ja hämmäriä kohtia sittemmin oli ilmautunut hänen valitsemassa aineessaan.

Tämä tieto saapui minulle tarkastusmatkalla Heinäkuussa. Aikaa oli nyt niin vähän käytettävissä, että toisen oli vaikea ruveta kirjoituksen tekemiseen. Suuressa kiireessä ja väsyneenä olen sentähden tätä kirjoitusta laatinut, ettei pappiskokous jäisi kokonaan ilman tämmöistä. Lyhyt on aika ollut, moninaiset vaikeat tehtävät ovat tämänkin supistaneet aivan vähäiseksi, ja matkalla-olo tuottaa monta estettä, mutta aine on tätä nykyä niin tärkeä, että kirjoitus ehkä tämmöisenäkin jossakin määrässä voi tarkotustaan täyttää.

Liminka 8 päivä Elokuuta 1890.

Gustaf Johansson.

SISÄLTÖ:

	Sivu.
Esipuhe.	
I. Kansakirkko	13.
II. Kirkon suhde valtioon	26.
III. Kirkon suhde lahkoihin	53.
IV. Kirkon yleinen asema	87.

Kauan on kysymys kirkon asemasta ollut esillä. Useassa maassa on paljon työtä tehty tämän selvittämiseksi, mutta paljon hämärää ja vaikeuksia on vielä tässä kohden olemassa. Eriuskolaislain esiintyminen tekee kysymyksen tärkeäksi meille.

Katolinen kirkko on kyllä ollut olevinaan selvillä, mitä perusteisiin tulee. Valtiolla ei ole tämän kirkon käsityksen mukaan mitään oikeutettua olentaa, sillä se perustuu mukaväkivaltaan. Kirkon tulee sentähden hallita mailmaa, ja valtio on kirkon palvelija. Tällä kannalla katoavat kyllä vaikeudet tietopuolisessa suhteessa, mutta sitä suurempia syntyy käytännön alalla, sillä peruste on väärä. Valtiokin on Jumalan asettama. Silläkin on tärkeä tehtävä, eikä kirkko saa tunkeutua sen valtapiirin alalle. Kummastuttaa kyllä, että katolinen kirkko niin sitkeästi on pitänyt kiinni tästä perusteesta, ja että se vielä tällä vuosisadalla voi tätä julki tuoda, vaikka perusteen toteuttaminen silminnähävästi on mahdoton; mutta perustetta kannattamassa on se totuus, että valtio ja kirkko kerran kehityksen lopussa yhdistyvät. Silloin ollaan vaan aivan uusissa oloissa.

Kuitenkin vallottaa katolinen kirkko yhä alaa, ja hiljan se voitti Euroopan mahtavimman vallan. Kun Itävalta ja Ranska olivat voitettut, luuli Bismarck voivansa taivuttaa katolista kirkkoakin tahtonsa mukaan, mutta hän erehtyi. Pitkän ja kiivaan

taistelun perästä, täytyi hänen rauhaa hieroa paavin kanssa, ja tämä sai voittajana määrätä rauhan ehdot. Paljon väkevämpanä lähti katolinen kirkko tästä sodasta. Ja kumminkin on katolisen kirkon asema semmoinen, että yritys rajottaa sen valtaa on oikeutettu. Mutta Bismarck ryhtyi myöskin katolisen kirkon sisällisiin kysymyksiin ja loukkasi uskonnollisia perusteita. Ja kun kansan uskonnolliset voimat nousevat taisteluun, on maallisen vallan mahdoton niitä kukistaa. Jos Bismarck olisi paremmin tuntenut kirkon olentoa ja asemaa, olisi tämän taistelun seuraus ollut toinen, ja Euroopan etevin valtiomies olisi päässyt tappiosta, joka oli suuri ja hänelle nöyryyttävä. Viittaamme tähän tapaukseen, sentähden että se todistaa kysymyksen kirkon asemasta hämäräksi niissäkin piireissä, missä syystä odottaisi selvyyttä.

Reformeerattu kirkko on ylipäänsä tässä kohden asettunut vanhan liiton kannalle. Calvin tahtoi Genève'ssä perustaa jumalvaltion, teokratian, jossa valtio ja kirkko yhdistyisivät. Tämä ei onnistunut pienessäkään piirissä pitkän päälle. Mahdollonta olisi tätä yritystä alkuunkaan panna suuremmassa.

Vanhassa liitossa yhdistyi valtio ja kirkko, jos uskonnollista yhdyskuntaa täällä täksi nimitämme. Israelin kansan valtiolliset säännöt ja asetukset olivat uskonnollisiakin. Tämä asema oli täällä mahdollinen, sillä vanha liitto liikkui vielä varjon piirissä, ja sen yleinen perustus oli mailmallinen. Olenon ja ilmenemyksen välillä ei ollut sitä vastakohtaa olemassa, että valtion ja kirkon yhdistys olisi käynyt mahdottomaksi.

Mutta uusi liitto liikkuu korkeammassa piirissä. Kristuksen seurakunta on ylhäältä syntynyt. Jumalan valtakunta,

joka tässä ilmestyy, ei ole tästä mailmasta, vaan se tahtoo luoda uusia taivaita ja uutta maata. Sentähden tämä mailmallinen piiri ei kelpaa vasituiseksi ilmenemysaineeksi Kristuksen seurakunnalle, vaan tämä on vieras ja muukalainen maan päällä. Kun valtion elämä vasituisesti liikkuu tässä mailmallisessa piirissä, on täydellinen yhdistys kirkon ja valtion kesken täällä mahdoton. Uusissa taivaissa ja uuden maan päällä, kun tämä mailmallinen piiri on kirkastunut, tapahtuu tämä yhdistys. Silloin ovat olento ja ilmenemys soinnussa.

Reformeerattu kirkko erehtyy sentähden siinä, että se sekottaa vanhan ja uuden liiton, ja se antaa myöskin kirkon ulkonaisille järjestysmuodoille ja asetuksille liiallisen arvon. Kristinusko ei säädä kirkolle mitään määrättyä ulkonaista asetusta, vaan virkoja ja säännöksiä syntyy Kristuksen seurakunnan alkuaikoinakin olosuhteiden ja kasvavan tarpeen mukaan. Perusteet ovat kyllä Raamatusta otettavat, mutta kirkolla on vapaus tällä alalla säännöksiä tehdä, sen mukaan kuin kehitys ja ulkonaiset olot vaativat. Reformeerattu kirkko on tässä kohden johonkin määrään orjuutettu. Sentähden on tämän kirkon asema ylipäänsä epäselvä ja yksipuolinen, mutta tarkalla huolella on se valvonut kirkkonsa ulkonaista järjestymistä.

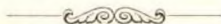
Luterilainen kirkko terotti etupäässä Jumalan puhtaan sanan saarnaamista ja sakramenttein oikeaa hoitamista. Sentähden on tämä kirkko ennen kaikkia ahkeroinnut istua Jesuksen jalkain juurella ja kuunnella, mitä Hän puhuu, ja se on pyytänyt käyttää sakramenttejä Kristuksen asetuksen mukaan. Tässä kohden on Luterilainen kirkko varmaan asettunut oikeaan asemaan, ja runsaita hedelmiä on se saanut työstään korjata elämän ja tieteen alalla.

Mutta valitettavasti laiminlöi tämä kirkko suuressa määrässä ulkonaista järjestystyötä ja asetuksensa kehittämistä. Uskonpuhdistuksen syntyessä olivat ruhtinaat auttamassa, ja nämä tukivat valtiollisella alalla kallista uutistystä. Kirkon hallitus joutui sentähden tänä aikana valtion käsiin, ja kirkollisten asetusten laatiminen jäi enimmäkseen ruhtinasten toimitettavaksi. Valtio sai täten tehtäviä osakseen, jotka eivät oikeastaan sille kuuluneet. Uskonpuhdistajain tarkoitus oli kyllä aikanaan siirtää niitä kirkollisia toimia, jotka yksinomaisesti ovat kirkollista luontoa, valtiolta kirkollisille virastoille, mutta tämä jäi tekemättä. Luonnollisena seurauksena tästä oli, että käsitys kirkon ja valtion suhteesta vähitellen hämmentyi, ja kirkon ulkonainen järjestystyö jäi kokonaan takapajulle. Luterilainen kirkko on kärsinyt paljon vahinkoa tästä laiminlyömisestä.

Selvyyttä ei puuttunut uskon-puhdistuksen aikana kirkon ja valtion olennosta ja keskinäisestä suhteesta. Lutherin nero-kas henki ja syvä tieto kristinuskossa esiintyy tässäkin kohdassa silmään pistävällä tavalla. Aivan selvään on hän esittänyt perusteet tässä asiassa, mutta nämä eivät päässeet laajemmalle käytäntöön. Kirkkojärjestyksiä tehtiin luterilaisissa maissa, ja useat näistä rakennettiin oikealle perustukselle, mutta kehitystyö keskeytyi varhain tällä alalla, ja taantuminen on nähtävänä yli koko luterikunnan. Aikaisemmissa kirkkojärjestyksissä liikkuu uskonpuhdistuksen raitis, elävä henki, ja perusteet ovat näissä paljon selvemmät, kuin myöhemmään aikaan syntyneissä. Ruotsin ja Suomen ensimmäinen kirkkojärjestys onkin tässä suhteessa parempi, kuin kirkkolaki vuodelta 1686.

Kun eriuskolaislaki vaikuttaa käänteeseen Suomen kansan kirkollisissa oloissa, olisi toivottava, että nyt alkava kehitys liikkuisi oikeassa suunnassa. Mutta selvät perusteet ovat meille tässä kohden välttämättä tarpeen. Kyllä meidän tulee kaikissa kysyä ja katsoa Jumalan tahtoa, emmekä saa elämän alalla itsepintaisesti omia mielipiteitämme noudattaa, mutta Jumalan tahtoa emme voi yksityiskohdissa tietää, ell'emme tunne niitä perusteita, jotka Jumala on kirkolle ja valtiolle säätänyt.

Suojelkoon ja siunatkoon Jumala armossa kallista isänmaata!

I.

Kansakirkko.

Vanha liitto syntyi, kun Jumala Sinain vuorella antoi lakinsa Israelin kansalle ja valitsi tämän omaksi kansakseen, jonka helmassa mailman Wapahtaja oli syntyvä. *„Jos te siis minun ääneni ahkerasti kuulette ja pidätte minun liittoni, niin teidän pitää oleman minulle kallis omaisuus kaikista kansoista, vaikka muutoin koko maa on minun. Ja teidän pitää oleman minulle papillinen valtakunta ja pyhä kansa“*, sanoo Jumala (2 Mos. 19, 5. 6). Mutta tämä liitto liikkuu oleellisesti ensimmäisen luomakunnan piirissä. Sillä on vielä mailmallinen perustus; sentähden on se ainoastaan valmistus paremmalle liitolle. *„Lailla on tulevaisten tavarain varjo, ei itse hyvyyden olento“* (Hepr. 10: 1).

Tämä ensimmäinen luomakunta on katoovainen. Jumalan *„ijankaikkinen voima ja jumalallisuus“* (Rom. 1, 20) ympäröipi täällä ihmistä. *„Jumalassa me elämme ja liikumme ja olemme“* (Ap. tek. 17, 28). Mutta ajallisuuden vajavaisuus rajoittaa tätä luomakuntaa, ja turmeluksen orjuus sitä painaa. *„Me odotamme uusia taivaita ja uutta maata Jumalan lupauksen jälkeen, joissa vanhurskaus asuu“* (2 Piet. 3, 13). Jumala on ijankaikki-

laki ei voinut sisällisesti pyhittää. Pyhitys oli tässä liitossa vielä ulkonainen. Kansa erotettiin ulkonaisesti mailmasta Jumalan palvelukseen. Täällä „*uhrattiin lahjat ja uhrit, jotka eivät voineet omantunnon puolesta täydelliseksi tehdä sitä, joka jumalanpalvelusta teki* (Hepr. 9, 9), ja „*härkään ja kauristen veri ja hehkoisen tuhka, priis-koitettu saastaisten päälle, pyhitti lihalliseen puhtauteen*“ (Hepr. 9, 13). Mutta Sionin vuorella teki Jumala liiton koko ihmiskunnan kanssa, ja Hän kutsuu nyt kaikkia kansoja rakentamaan itseänsä „*hengelliseksi huoneeksi ja pyhäksi pappeudeksi, uhraamaan hengellisiä uhreja, jotka Jumalalle Jesuksen Kristuksen kautta otolliset ovat*“ (1 Piet. 2, 5). Tässä liitossa „*Kristuksen veri, jotka itsensä ilman kaiketa viata ijankaikkisen hengen kautta Jumalalle uhrannut on, puhdistaa meidän omantuntomme kuolevaisista töistä elävää Jumalaa palvelemaan* (Hepr. 9, 14), ja meillä „*on vapaus mennä pyhään, Jesuksen veren kautta, jonka Hän meille on valmistanut uudeksi ja eläväksi tieksi* (Hepr. 10, 19. 20). Tässä liitossa on vasituinen pyhitys Kristuksen veressä ja Hengessä. Uuden liiton lapsi ottaa Kristuksen täydellisyydestä armon armosta (Joh. 1, 16) ja tulee „*Jumalan luonnosta osalliseksi*“ (2 Piet. 1, 4). Niin paljon kuin elämän hengen laki Kristuksessa Jesuksessa on korkeampi Sinain lakia, niin paljon on uusi liitto korkeampi vanhaa.

Kun Kristuksen seurakunta täten on ylhäältä syntynyt, niin se ei ole asetettava yhdenkään maallisen seuran rinnalle. Yhdistyksiä syntyy mailmassa ihmistoimen kautta,

jotka jäsenten ehdon vallan mukaan jälleen hajoavat. Ja yhdistyksiä on olemassa, jotka Jumala on asettanut, niin-
kuin avio, perhe ja valtio. Mutta nämäkin liikkuvat vielä
mailmallisessa piirissä. Kristuksen seurakunta on oleelli-
sesti näistä erotettu ja nousee olentonsa puolesta näitäkin
korkeammalle. Sentähden Kristuksen seurakunta ei ole
tehtävä maallisen yhdistyksen vertaiseksi.

Jesus Kristus on siis Kristuksen seurakunnan perus-
taja. Vasta silloin, kun Kristus oli ilmestynyt ja päättänyt
lunastuksen työn, perustettiin Hänen seurakuntansa. Tämän
edellyttämys on siis mailman sovinto ja Pyhän Hengen
vuodatus. Kristuksen seurakunta on sentähden niiden yh-
teys, jotka ovat uskossa omistaneet Evankeliumin sanan ja
Pyhästä Hengestä osallisiksi tulleet. Sentähden sanovat tun-
nustuskirjamme: „*Ecclesia est congregatio sanctorum, in
qua Evangelium recte docetur et recte administrantur
Sacramenta*“ (Conf. Aug. Art. VII). Siis on seurakunta
tunnustuskirjamme mukaan pyhään yhteys, jossa Evankeliu-
mia oikein opetetaan ja Sakramentteja oikein hoidetaan.
Oleellinen määre on tässä „*pyhään yhteys*“. Pyhällä tar-
kotetaan sitä, joka on osallinen Pyhästä Hengestä ja elää
tämän Hengen hallituksen alla. Muut määreet osottavat
ulkonaisia tunnuksia. Näin selittää Apologia tämän määri-
telmän: „*Ecclesia non est tantum societas externarum rerum
ac rituum (sicut aliae politiae), sed principaliter est societas
fidei et Spiritus Sancti in cordibus, quae tamen habet externas
notas, ut agnosci possit, videlicet puram evangelii doctrinam
et administrationem sacramentorum consentaneam evangelio*“

Jesu Christi“. Tässä kääntyy Apologia katolista käsitystä vastaan, joka antaa ulkonaisille kohdille pääarvon. Itse asiassa on kirkko tämän käsityksen mukaan kirkollisten laitosten ja asetusten yhteys. Ihmisen itsekohtainen suhde Kristukseen jääpi tällä kannalla vähäarvoiseksi. Ken vaan hyväksyy kirkon oppia ja tekee ulkonaiset kirkolliset tehtävät, hän on kristitty. Luterilainen kirkko terottaa ihmisen itsekohtaista suhdetta Kristukseen ja tekee autuuden riippuvaksi tästä. Sentähden sanoo Apologia: „*Ecclesia consistit in illis personis, in quibus est notitia vera et confessio fidei et veritatis*“. Ulkonaiset laitokset ja asetukset eivät siis seurakuntaa perusta, vaan ne uskovaiset, jotka omistavat Evankeliumin sanan ja joilla on Kristuksen Henki. Tämä seurakunta on Kristuksen ruumis, ja seurakunnan jäsenet ovat Kristuksen jäseniä (Ef. 4, 12; 1 Kor. 6, 15. Ef. 5, 25 ss). Apologia sanoo: „*Ecclesia significat congregationem sanctorum, qui habent inter se societatem ejusdem evangelii seu doctrinae et ejusdem Spiritus Sancti, qui corda eorum renovat, sanctificat et gubernat, ut testatur Paulus Eph. 1, 22. Quare illi, in quibus nihil agit Christus, non sunt membra Christi*“. Ja tällä seurakunnalla on ainoastaan yksi ruhtinas ja hallitsija — Kristus. Ei säädä kukaan muu tälle seurakunnalle uskon alalla sääntöjä.

Mutta tämä Kristuksen vasituinen seurakunta ei ole vielä muodostunut ulkonaiseksi yhdyskunnaksi. Taivaassa on nyt tämän seurakunnan pää kirkkaudessa, hallitsemassa taivaita ja maata, mutta sen jäsenet ovat muukalaisia täällä maan päällä ja asuvat hajalla. Niin kir-

jottaa apostoli Pietari ensimmäisen epistolansa „*valituille muukalaisille, hajalla asuivaisille*“ (1 Piet. 1, 1). Vasta Kristuksen tullessa kootaan nämät jäsenet, ja silloin muodostuu Kristuksen seurakunta ulkonaiseksi yhdyskunnaksi. Mutta tämä seurakunta on kumminkin todella olemassa, missä uskovaisia on, jotka ovat osalliset Kristuksen Hengestä. *Apologia* sanoo: „*non somniamus nos Platoniam civitatem, ut quidam impie cavillantur, sed dicimus existere hanc ecclesiam videlicet vere credentes ac justos sparsos per totum orbem*“. Yli koko mailman sanoo siis tämä tunnustuskirja vasi-tuisen seurakunnan hajotetuksi. Eikä tämä Kristuksen seurakunta suuressa määrässä riipu ulkonaisista asetuk-sista ja laitoksista, sillä se elää Jesuksessa Kristuksessa.

Mutta Kristuksen seurakuntaan ovat myöskin luettavat ne kristityt, jotka ovat samassa suhteessa Kristukseen, kuin Apostolit olivat ennen Helluntaipäivää. Nämä ope-tuslapset elivät Kristuksen kanssa ja seurasivat häntä, ne uskoivat, että Kristus on Jumalan poika ja rakastivat Häntä, mutta heillä ei vielä ollut Kristuksen Henki, sillä he tulivat tästä osallisiksi vasta Helluntaipäivänä. Tosin ei Kristuksen lunastustyökään vielä ollut täytetty, Kristus ei vielä silloin ollut kuollut ja ylösnoussut, mutta Raama-tusta käy selville, etteivät opetuslapsetkaan vielä olleet kypsyneet Kristuksen henkikastetta saamaan, vaan Kristus kasvatti heitä tätä varten. Vielä nytkin käy ihminen tätä opetuslapsen koulua. Kun hän Jumalan kutsumuk-sesta kääntyy, vaikuttaa Jumalan laki hänessä synnin tunnon, ja hänen täytyy paeta Kristuksen tykö etsimään armoa ja

voimaa. Mutta hänenkin täytyy, niinkuin Herran opetuslasten, kanssakäymisessä Kristuksen kanssa kuunnella, mitä Herra puhuu ja katsella, mitä Hän tekee, oppiakseen elämän kokemuksesta tuntemaan ja rakastamaan Kristusta, ja voidakseen Häneltä ottaa Hengen vaikutuksia sydämeen, kunnes Kristus astuu tänne asumaan ja Kristuksen Henki pääsee hänessä hallitsemaan. Tämä opetuslapsijoukko on Herran Hengen kasvatuksen alla, ja tästä liittyy yhä uusia jäseniä Kristuksen vasitukseen seurakuntaan.

Mutta Kristuksen seurakuntaan luetaan myöskin ulkonaisesti se suuri joukko ihmisiä, jotka kristikunnassa ovat kasteen kautta otetut seurakunnan yhteyteen, ja jotka ovat Jumalan armon välikappalten vaikutusten alla, vaikka eivät itsekohdastansa elä todellista uskon elämää. Nämä ovat kirkon kasvatuksen alla, eivätkä kuulu Kristuksen vasitukseen seurakuntaan. *Apologia* sanoo: „*quamquam hypocritae et mali sint socii hujus verae ecclesiae secundum externos ritus, tamen cum definitur ecclesia, necesse est eam definiri, quae est vivum corpus Christi, item quae est nomine et re ecclesia*“. Ulkonaisten laitosten ja kirkonmenojen puolesta sanoo siis tämä tunnustuskirja ulkokullattujen ja pahojenkin kuuluvan totiseen seurakuntaan. Ja epäuskoisista se sanoo: „*membra regni Diaboli sunt, non membra Christi, quamvis habeant societatem externorum signorum*.“

Kansakirkon käsitteeseen kuuluu siis Kristuksen vasituinen seurakunta, opetuslasten piiri, jossa vasituksia jäseniä valmistuu seurakunnalle, ja kastettujen suuri joukko, joka on kirkon kasvatettava, ja jonka keskellä armon

välikappaleet vaikuttavat. Kansakirkko ei siis ole aivan sama, kuin Kristuksen seurakunta, sillä se on tätä laajempi. Kristuksen seurakunta on kansakirkon ytimenä. Eikä kansakirkko ole aivan sama, kuin tuo opetuslasten piiri, joka kyllä uskoo Kristukseen ja rakastaa Häntä, mutta jonka uskon vielä tulee puhdistua ja kasvaa, ennenkuin Kristus voi astua sydämeeseen asumaan. Tämä opetuslasten piiri on vaan osa kansakirkon jäsenistä. Eikä kansakirkko ole sama kuin kastettuun suuri joukko, joka kyllä on armon välikappalten vaikutusten alainen, mutta joka ei elä vasituista uskon elämää. Tämäkin piiri on osa kansakirkkoa, vaikka se ainoastaan ulkonaisesti on siihen luettava. Kansakirkko käsittää siis kolme eri ryhmää.

Tärkeä on, että tämä käsite on selvä, sillä muutoin on kirkon mahdotonta oikein käsittää asemaansa ja tehtäväänsä. Usein tehdään kansakirkko yhtäiseksi Kristuksen vasituisen seurakunnan kanssa. Johdonmukaista on tällä kannalla, että opetusta ja hoitoa annetaan ainoastaan niille, jotka Jesuksessa Kristuksessa elävät, mutta velvollisuudet muita kohtaan laiminlyödään. Ja kirkon asema vääristyy tässä kokonaan. Kristuksen vasituisen seurakunnan oikeudet omitaan kirkolle, ja ne säännöt, jotka ovat vaan käytettävät tämän seurakunnan piirissä, pyydetään panna kirkossa käytäntöön, vaikka se on mahdotonta. Kirkon velvollisuudet kansaa kohtaan katoavat myöskin suureksi osaksi tällä kannalla. Jos kansakirkko taas tehdään yhtäiseksi kastettujen suuren joukon kanssa, joutuu se perustotuus unhotukseen, että Kristuksen seurakunta on kansakirkon

ytimenä. Kirkko kietoutuu tällä kannalla mailmaan, sen uskon elämä laskee, kilvotus riutuu ja koko sen asema vääristyy.

Juuri tässä kohdassa on kansakirkolla suurin vaikeutensa, kun sen jäsenet ovat monenlaatuisia, ja sen tehtävät tästä syystä ovat moninaisia. Lahkokunnat yrittävät päästä tästä vaikeudesta siten, että eroavat kirkosta ja järjestyvät yhdyskunnaksi, jonka jäsenet muka kaikki ovat eläviä kristityitä. Nämä ovat käyttävinään piirissään sitä kirkkokuria, joka Kristuksen vasituksessa seurakunnassa on voimassa pidettävä. Mutta ken tarkemmin tuntee lahkokuntain elämää, tietää hyvin, ett'ei tätä kirkkokuria ylipäänsä ole olemassa muualla, kuin vaatimuksena kirkkoon nähden, taikka käytetään kirkkokuria lahvollisessa mielessä, jolloin tämä tulee orjuuttavaksi vallaksi. Ja mitä siihen tulee, että Kristuksen vasituinen seurakunta ilmautuisi lahkokunnissa, niin ovat lahvolliset liikkeet nyky-aikana tarpeeksi näyttäneet tämän väitteen perättömäksi. Kristus ja Apostolit eivät asettuneet tällaiseen asemaan. He pysyivät vanhan liiton turmeltuneessa uskonnollisessa piirissä, eivätkä siitä ulkonaisesti eronneet. Kristus opetti Jerusalemin temppelissä, vaikka Hän sanoi sitä ryövärein luolaksi, ja tässä Apostolit ja ensimmäiset kristityt palvelivat Jumalaa. Kyllä on helppoa ulkonaisesti erota kastettuina suuresta joukosta ja hoitaa itseänsä, vaan ei tämä työ ole kristillisen rakkauden, eikä kristityn velvollisuus tätä salli.

Kristinuskon syntyessä perustettiin yksityisiä kristillisiä seurakuntia, mutta kansat jäivät pakanakunnassa

olevien uskonnollisten yhdyskuntain hoidon alle. Kun kristinuskko voitti yhä enemmän alaa, ja sen arvo tuli näkyviin, rupesivat valtiot sitä tunnustamaan, ja pakanakunnan uskonnot saivat väistyä. Näin syntyi valtiokirkko. On usealta tahvolta väitetty, että tämä muutos oli kristikunnan lankeemus. Kirkkoon tulvi kyllä tämän kautta paljon vieraita aineksia, jotka olivat sille vaivaksi ja esteeksi, mutta ei kukaan ole vielä tietänyt sanoa, mitä kansojen enemmistölle olisi ollut uskonnollisessa suhteessa tehtävä, ell'ei tämä enemmistö olisi asetettu kristinuskon kasvatuksen alle. Ilman uskonnollista hoitoa ei mikään kansa voi olla. Uskonnon perustuksella ovat valtiot syntyneet, ja uskonnollisen elämän häviämällä ovat valtiot ja kansat hukkuneet. Uskonnollinen hoito oli siis kansoille annettava. Ell'ei kristinuskkoa olisi valtion uskonoksi korotettu, olisi pakanakunnan uskonto ollut pysytettävä, jopa olisi tämä ollut valtion uskontona pidettävä, kun kansojen suuri enemmistö tähän aluksi kuului. Ja tällomaiseen sortotilaan olisi kristinuskkoa jätetty? Sitä ne itse asiassa tahtovat, jotka kieltävät valtiokirkolta olemisen oikeuden.

Mutta se oli välttämättä tarpeen, että kristinuskko otti pakanakunnan kansat kasvatuksensa alle. Se oli tarpeen, ja kristinuskolle ja kansoille oli se useassa suhteessa suureksi voitoksi, että pakanakunnan uskonnot siirrettiin hallitusistuimelta pois. Ja osaksi samoista syistä on kansakirkko vielä nytkin tarpeen, vaikka olot ovat paljon muuttuneet, sillä kansat tarvitsevat uskonnollista kasva-

II.

Kirkon suhde valtioon.

Valtiokin on Jumalan säätämää. Mitä on jumalallista tässä ensimmäisessä luomakunnassa, mitä hyvää täällä on Jumalan asetuksena olemassa, Jumalan laki ja säännöt, jotka täällä vallitsevat, nämä kaikki kuuluvat valtion piiriin. Valtio on jumalallisen luomisjärjestyksen palvelija. Sentähden antaa Raamattu pakanalliselle esivallallekin arvonsa. Romalaisille, jotka usein saivat kärsiä sortovaltiaan rasitusta, sanoo Apostoli: *„Jokainen olkoon esivallalle, jolla valta on, alamainen; sillä ei esivalta ole muutoin kuin Jumalalta: ne vallat, jotka ovat, Jumalalta ne säätyt ovat. Sentähden jokainen, kuin itsensä esivaltaa vastaan asettaa, se on Jumalan säätyä vastaan; mutta ne, jotka vastaan ovat, saavat tuomion päällensä. Sillä ne, jotka vallan päällä ovat, ei ole hyvintekiöille, vaan pahoille pelvoksi. Elles tahdo esivaltaa peljätä, niin tee hyvää, ja sinä saat häneltä kiitoksen. Sillä hän on Jumalan palvelija sinun hyväksesi. Vaan jos sinä pahaa teet, niin pelkää; sillä ei hän miekkaa hukkaan kannan; sillä hän on Jumalan palvelija ja kostaja sille rangaistukseksi, joka pahaa tekee. Sentähden tulee alamainen olla ei ainoastaan vihan tähden, vaan myös omantunnon tähden. Sillä sentähden te myös veron maksatte; sillä he*

ovat Jumalan palvelijat, joiden senkaltaisista tulee lukua pitää.“ (Rom. 13: 1—6). Apostoli terottaa siis kuuliaisuutta pakanalliselle esivallallekin, sentähden että se on Jumalalta, Jumalan säätämää; sekin on Jumalan palvelija, jonka tulee hyvää puoltaa ja auttaa, mutta pahaa estää ja kostaa. Esivallan kunnia ja arvo on siinä, että se oikeutta tukee. Sentähden kristityt eivät esivaltaa totelleet, kun tämä antoi käskyjä, jotka olivat Jumalan tahtoa vastaan, vaan sanoivat: „tuomitkaa itse, jos se on oikea Jumalan edessä, että me teitä enemmän kuulemme, kuin Jumalaa (Ap. tek. 4, 19). Mutta hirmuisten vainojenkin alla he eivät kapinaa tehneet, ei silloinkaan, kuin heidän lukunsa oli niin suureksi kasvanut, että he ihmisajatuksen mukaan olisivat voitolle päässeet, vaan he voittivat kärsimisellä. Katolikunnan käsitys valtiosta, jonka mukaan tämä perustuisi väkivaltaan ja olisi kaikkea oikeutta vailla, on siis kokonaan Kristinuskon käsitystä vastaan.

Kun valtio on Jumalan palvelija, tulee sen siis Jumalan nimessä hoitaa, mitä yleisessä mielessä on jumalallista tässä luomakunnassa; sen tulee tukea ja edistää oikeutta ja järjestystä, valmistaa maallista perustusta uskonnon ja siveyden toimialalle, ja siten valvoa kansan aineellisia, siveellisiä ja uskonnollisia etuja. Ja sen tulee sentähden myöskin suojella kansaa jumalattomuutta ja epäsiiveyttä vastaan. Ihmisyyden aate vallitsee valtion alalla. Mitä on hyvää ja mitä on oikein tässä mailmallisessa piirissä, se kuuluu valtion tehtävään. Kirkko taas kasvattaa ihmistä Jumalan ijankaikkista valtakuntaa varten. Jumalan armo

Jesuksessa Kristuksessa on kirkon peruste. Kirkon vasituinen elämäpiiri on se Jumalan valtakunta, joka vasta Jesuksessa Kristuksessa tuli tänne mailmaan, ja joka ei ole tästä mailmasta. Ei tämä valtakunta voi yhdistyä tämän mailman kanssa, vaan se tahtoo uudistaa kaikki. Kirkon peruste on siis toinen, kuin valtion, kirkon vasituinen elämän piiri toinen, kuin sen. Kuitenkin on kirkolla ja valtiolla yhteisiä tehtäviä, ja samaa päämäärää kohti heidän tulee molempain kulkea.

Jumalan palvelijana ja ihmisyyden hoitajana tulee valtion myöskin valvoa kansan yleistä siveellistä ja uskonnollista kehitystä, ja tässä työssä se toimii yhdessä kirkon kanssa. Missä siveellinen ja uskonnollinen elämä raukee, siinä ihmisyyskin häviää, ja eläimellisyys astuu sen siaan. Uskoa Jumalaan voi valtio vaatia kansalaiselta, ja sen tulee se tehdä, sillä tämä usko on ihmisyyden perustus, ja se katoaa ainoastaan tunnon sortamalla ja ihmisyyden tallaamalla. Milloin valtio jääpi piittaamattomaksi kansan siveelliseen ja uskonnolliseen kehitykseen nähden, siinä se herkee olemasta Jumalan palvelijana, ja se kadottaa arvonsa. Valtion voima riippuu aina kansan uskonnollisesta elämästä. Milloin tämä alkaa taantua, silloin riutuu kansallishenki, ja valtiollinen perustus rupeaa hajoamaan. Mutta vasituinen kristillinen siveys ja usko kuuluu kirkon piiriin. Tähän ei valtio voi suoranaisesti vaikuttaa. Mutta kun kirkko kasvattaa ihmistä ijankaikkista elämää varten, täytyy senkin hoitaa kansan yleistä siveellistä ja uskonnollista kehitystä, sillä tämä on yleisenä perustuksena Kristinuskon

siveydelle ja uskolle. Kirkko ja valtio ovat siis Jumalan palvelijoita kumpikin, ja molemmat vaikuttavat yhtä päämäärää kohti. Paljon on heillä yhteistä, vaikka kumpaisella on oma perusteensa ja oma tehtävänsä.

Mutta valtiokäsitteitä on olemassa, joita kristinuskoi ei voi hyväksyä. Järkeisopin piirissä pääsi tämän vuosisadan alussa käsitys vallan päälle, joka teki valtion ulko-kohtaiseksi hengeksi, jonka piirissä ihmisen koko tehtävä olisi toteutettava. Kristinuskon ijankaikkinen elämäpiiri pyyhkäistiin tällä kannalla pois, ja ihmisen siveellinen ja uskonnollinen elämä rajotettiin tähän mailmalliseen elämään. Mentiin tässä takaisin pakanakunnan alalle ja otettiin siltä sen valtiokäsite. Kummastuttaa kyllä, että kristinuskon elämä ja sen arvo ihmiskunnan kehitykselle oli niin tuntemattomaksi joutunut niille, jotka täten tahtoivat palauttaa ihmiskunnan historiaa lähes 2000 vuotta, ett'eivät tietäneet, mikä voima se oli, joka asetti kristinuskoa tunustavat kansat ihmiskunnan oloja ohjaamaan. Mutta tämä valtiokäsite tunkeutui kuitenkin tieteilijän lukukamarista käytännön alalle, ja sillä on paljon puoltajia vielä tänä aikanakin. Ihmisellä ei ole tällä kannalla mitään tehtävää ulkopuolella valtion piiriä, eikä hänellä ole etsittävänä ijankaikkista elämää, sillä hän katoaa kuolemassa tyhjäksi. Johdonmukaisuutta on kyllä tässä käsityksessä, sillä kun se jätti kristinuskon sikseen ja siirtyi pakanakunnan alalle, täytyi sen riistää ihmiseltä ijankaikkisen elämän toivo ja rajottaa hänen elämänsä tähän katoovaan luomakuntaan. Valtio ei ole tällä kannalla Jumalan palvelija, vaan itse-

sissä kohdissa Jumalan tahtoa kysytään? Omassa nimessä tahi muiden ihmisten nimessä useimmiten toimitaan, ja siinä lakeja laaditaan. Omat edut ja puolue-suhteet häiritsevät suuressa määrässä valtiollista kehitystä. Ja sentähden kadottaa laki yhä enemmän arvonsa sivistysmaissa. Se on, ja tahtoo enimmiten olla ihmistahdon ilmaus. Laki voi olla paikallaan ja asian mukainen, mutta tavallisesti se ei pyydä vaikutusvaltaa siitä, että se olisi Jumalan tahdon mukainen, vaan siitä, että enemmistö on sitä laiksi tahtonut, että monta ihmistähtoa on sitä laatinut. Kyllä on helppo sanoa, että asioita on semmoisia, joiden alalla on vaikea puhua Jumalan tahdosta, tahi että useassa kohden on vaikea tietää, mitä Jumala tahtoo. Mutta kaikissa asioissa riippuvat yksityiskohdat perusteista, ja ensimmäinen kysymys on tässä: onko peruste Jumalan tahdon mukainen, tahi ei? Ja Jumalan tahtoa saadaan kyllä tietää, kun sitä todella kysytään; mutta harvoin tahdotaan tällä alalla täydellä todella siitä tietoa saada. Ja joll'ei ihminen voisikaan aina yksityiskohdassa ensi tilassa selville tulla, niin antaa se jo laille arvonsa, jos vain lain laatia tahtoo sitä tehdä Jumalan tahdon mukaiseksi.

Yksinkertainen on tämä vaatimus, että Jumalan tahdon tulee määrätä kaikki, missä Jumalaa uskotaan olevaksi, niin yksinkertainen, että usea arvelisi turhaksi tästä puhua, ja kuitenkin tuottaa tämän kohdan laiminlyöminen tätä nykyä suurimman onnettomuuden kansoille. Sentähden että Jumala ja Jumalan tahto sivistyskansoissa yhä enemmän menettää arvonsa, kasvaa kaikilla aloilla hajottava liike,

joka kaluaa ne siteet, jotka pitävät yhteiskunnan ja kansat voimissa, ja ne vallat, jotka tarvitsevat luottamusta, ja joille Jumala tätä tahtoo, heidän voidakseen kansaa kasvattaa, kadottavat yhä enemmän sitä. Paljon tämä kohta vaikuttaa kirkon ja valtion keskinäisiin suhteisiin, sillä mitä enemmän valtio siirtyy Jumalan säätämistä perusteista, sitä vaikeammaksi käy kirkon ja valtion yhdysvaikutus. Ja kirkollakin on kyllä paljon miettimistä tässä kohdassa. Senkin tulee aina katsoa, että se ennen kaikkia kysyy Jumalan tahtoa.

Perusteeseen nähden voi ylipäänsä neljä suhdetta olla olemassa kirkon ja valtion kesken. Joko on kirkko kokonaan erotettu valtiosta, tahi hallitsee kirkko valtiota, tahi hallitsee valtio kirkkoa, tahi ovat kirkko ja valtio yhdysvaikutuksessa sillä alalla, mikä heillä on yhteinen, mutta muuten vapaat toisistaan.

Ensimmäinen peruste on nykyajan lemmitty. Nykyajan kehitys kulkee silminnähtävästi sitä suuntaa, että kirkko ja valtio joutuvat kokonansa erilleen toisistaan, jos tätä kehitystä kestää. Sivistystyö liikkuu suurin askelin sitä tietä, joka viepi aina kauemmaksi pois kristinuskon kannalta. Sivistyneiden enemmistön ja kirkon välille kasvaa sentähden juopa aina suuremmaksi. Kirkko voisi kyllä tätä juopaa poistaa siten, että muodostaisi oppinsa aikakauden mielipiteiden mukaiseksi, mutta tätä se ei saa tehdä. Luterilaisen kirkon täytyy pysyä uskollisena kristinuskon perusteille, sillä ne ovat Jumalan. Kirkon korkein ja pyhin velvollisuus on olla kuuliainen totuudelle. Puut-

teitaan ja virheitään tulee sen kyllä parantaa, mutta erhe-
tykselle ja vääryydelle ei se saa askeltakaan väistyä.
Kyllä niitä on suuntia ja lahkoja tänä aikana yllinkyllin,
jotka mukailevat ja muodostavat kristinuskoa semmoiseksi,
kuin ihmismieli tahtoo, mutta kirkko ei saa tätä tietä
kulkea. Jos nyt sivistystyö yhä pitkittää kulkuaan pois
kristinuskon kannalta, muuttuvat vähitellen valtioelämän
perusteet niin vieraiksi kristinuskolle, että yhdysvaikutus
kirkon ja valtion kesken käy mahdottomaksi. Kirkon täy-
tyy silloin eritä valtiosta. Ei se voi jäseniä pitää piirissään,
joiden mielipiteet ovat niin vastakkaiset ja vieraat kristin-
uskolle, että heidän täytyy toimia kirkkoa vastaan.

Useassa maassa on jo kirkon eroaminen tahi erotta-
minen valtiosta tapahtunut, ja useassa tätä valmistetaan.
Noin puoleksi on Englannin protestanttinen väestö jo siir-
tynyt valtiokirkon ulkopuolelle, ja ehdotuksia tehdään
parlamentissa, jotka tarkoittavat täydellistä erottamista.
Irlannissa on jo eroaminen tapahtunut. Belgiassa on jo
tätä erillään-olon tilaa kauan koetettu, mutta kansa on
saanut tästä paljon vahinkoa. Uskonnollinen suunta on
muuttunut valtiolliseksi puolueeksi, joka innolla ja menes-
tyksellä on taistellut vallasta. Tämmöisestä asemasta
syntyy aina häiriöitä, sillä uskonnon tulee pysyä ylempänä
puolueita ja vaikuttaa kansassa yhdistävänä voimana, eikä
hajottavana. Mutta kirkon ja valtion täydellinen erottami-
nen synnyttää aina aikanaan tämmöisen aseman, kun ei
mitään lain määräämää yhdysvaikutusta ole olemassa kirkon
ja valtion kesken. Amerikassa ovat yhdysvallat perus-

tetut kirkon ja valtion erillä-olon perusteelle, ja paljon ovat Amerikassa matkustajat, jotka pinnalta oloja katselevat, kiittäneet tätä asemaa. Mutta ne, jotka syvemmältä tuntevat uskonnollista elämää tässä maassa, sanovat, että kansan enemmistö aivan silminnähtävästi uskonnollisessa suhteessa raaistuu. Uskokunnat ja lahkokunnat tekevät kyllä paljon työtä, ja käännynnäisiä saadaan kyllä, mutta valtava vuolle kansassa kulkee nopeasti alaspäin. Pitkän päälle tämä asema vaikuttaa Amerikan vapaassa maassakin niin turmiollisesti, että jonkunlainen muutos tässä kohden tulee välttämättömäksi. Euroopassa ovat valtiot syntyneet kristinuskon perustuksella, ja täällä ovat kirkko ja valtio niin yhteen kasvaneet, että heidän erottaminen on tuottava tuhoa kansoille. Pintapuolinen vapaamielisyys ei tunne uskonnon voimaa kansassa, eikä se tiedä aavistaa todellisia seurauksia kirkon ja valtion erottamisesta.

Kun valtio on Jumalan palvelija, on sen perustus uskonnollinen. Jos uskonnollinen elämä kansassa raukee, hajoaa välttämättä kansan voima. Valtion velvollisuus on sentähden valvoa kansalaisten uskonnollista ja siveellistä kehitystä. Uskonnon piiri on kyllä vapauden, mutta niitä on uskonnollisia velvollisuuksia kansalaisilla, joiden täyttämistä valtion täytyy valvoa ja vaatia. Semmoisia on esimerkiksi lasten uskonnollinen kasvatus. Jos tämä yksikin kohta jääpi valvomatta, joutuu kansa kyllä aikanaan auttamattomaan rappiotilaan. Valtio ei tosin voi vaatia, että kansalainen kasvattaa lapsensa jossakussa määrättyssä uskossa, mutta sitä täytyy valtion vaatia, ett'ei kukaan

kansalainen kokonaan jää uskonnollisten yhdyskuntain ulkopuolelle, niin että hän joutuu uskonnollisesti loiseksi, ja ennen kaikkia sitä, ett'ei yksikään lapsi jää uskonnollisetta kasvatuksetta. Hitauden voima on henkisellä alalla niin suuri, että useimmat joutuvat sen valtaan, ellei vakavaa järjestystä ole henkityötä tukemassa. Ja jos vanhempain huolimattomuuden takia lapsetkin joutuvat hengellisettä hoidotta, niin lähtee kehitys alaspäin suurella vauhdilla. Ken ei tarkempaan tunne kansan elämää, hän ei tiedä kylliksi arvoa antaa sen uskonnolliselle mielialalle. Pakkoa ja väkivaltaa ei saa käyttää uskonnon alalla, mutta mielivallan rajottaminen ja laiskuuden estäminen asioissa, joissa ei ole kysymystä ainoastaan yksityisen huolimattomuudesta, vaan koko kansan elinehdoista, ei ole pakkoa. Valtiollinen elämä on kyllä nyt ylipäänsä sitä luontoa, että kirkon ja valtion täydellinen eroaminen näyttää tulevan välttämättömäksi. Ja jos asema tulee tämmöiseksi, niin kirkon täytyy siihenkin ruveta, vaikka se on siitä varma, että tämä askel on kansan turmioksi, sillä totuutta se ei voi uhriksi antaa. Mutta tämmöinen askel vaikuttaa suuria muutoksia kirkon ja valtion suhteissa. Asema muuttuu itse asiassa semmoiseksi, kuin se oli ennenkuin kristinusko tuli valtion uskonnoksi. Siinä kohden on vaan suuri erotus, että kansan enemmistöllä nyt ei olisi minkäänlaista uskonnollista hoitoa. Kun kristinusko alussa leveni, olivat kansat pakanakunnan uskontojen hoidettavina. Mutta kirkon ja valtion täydellisesti erotessa, jäisivät nyt uskonnolliset yhdyskunnat vaikuttamaan ahtaissa piireissä, ja kansan

enemmistö jäisi piittaamattomana olemaan ulkopuolella näitä yhdyskuntia.

On kyllä niitä, jotka arvelevat kirkon aseman pysyvän johonkin määrään muuttumattomana, vaikka kirkko eroaisi valtiosta. Ehkä aluksi niin kävisikin, mutta pitkän päälle käypi tämä asema mahdottomaksi. Valtion ensimmäinen velvollisuus on valvoa kansan uskonnollisia ja siveellisiä etuja. Sentähden on se Jumalan palvelija. Ja tätä voi se ainoastaan tehdä yhdysvaikutuksessa kirkon kanssa. Mutta kun valtio täydellisesti eroaa kirkosta, saattaa peruste sitä kokonaan jättämään kansan uskonnollisen hoidon. Se luopuu tässä pyhästä velvollisuudesta ja lakkaa olemasta Jumalan palvelijana. Valtio muuttuu perusteensa puolesta maallisen yhtiön vertaiseksi, jossa ihmistahto hallitsee. Mutta tämä asema on alhaisempi, kuin valtion asema oli pakanakunnassa. Suuri muutos tässä tapahtuu, ja se tapahtuu kansan surmaksi. Ei ole kansa koskaan menestynyt ilman uskontoa, eikä se voi ilman tätä pitkän päälle kansana pysyä.

Mutta tarkoitus on usealla, että kirkko ottaisi hoitaakseen niitä uskonnollisia velvollisuuksia, jotka valtiolla nyt on. Tämä tehtävä käy kirkolle mahdottomaksi, jos yhdysvaikutus valtion kanssa loppuu. Kirkon vasituinen tehtävä on kristillisen uskon ja siveyden hoitaminen, ja tämä liikkuu kokonaan vapauden perusteella. Yleinen uskonnollinen ja siveellinen elämä liikkuu vielä mailmallisella perustuksella, ja sentähden kuuluu tämä piiri vasituisesti valtion alalle. Täällä on vakava ulkonainen järjestys ja säännöt

tarpeen, jotka pakottavat kansalaista olemaan jonkun uskonnollisen yhdyskunnan jäsenenä ja täyttämään uskonnollisia velvollisuuksiaan lapsiaan ja perhettään kohtaan. Tätä tehtävää kirkko ei voi, valtiosta erotettuna, ottaa vastaan, sillä vaikka kirkollakin on tällä alalla tehtävää, niin tämä ei ole sen vasituinen vaikutuspiiri, ja jos se yksinomaan ryhtyisi tähän, siirtyisi se alalle, joka on sen olennolle outo, ja se hukkuisi tässä toimessa. Mutta valtion kanssa voi se yhdessä vaikuttaa tämän yleisen uskonnollisen ja siveellisen elämän alalla, kun valtio sitä tukee ja niillä laitoksilla, jotka ovat sen hoidettavissa, edistää uskonnollista elämää. Kun valtio jättää tämän tehtävänsä, täytyy siis kirkonkin, jos tahtoo, tahi ei, siirtyä vasituiselle alalleen ja kokonaan antautua kristillisen uskon ja siveyden hoitajaksi. Kirkko muuttuu silloin yksityiseksi uskokunnaksi, ja se pääsee vapaaksi siitä taakasta, joka sitä kansan kasvattajana nyt painaa. Silloin vaikeudet siltä katoavat, mutta kansan enemmistö jääpi uskonnollisetta kasvatuksetta.

On tässäkin usealla se toivo, että yksityiset uskokunnat ja lahkokunnat tätä yleistä uskonnollista hoitoa kansalle toimittavat, mutta tämä toivo pettää, sillä tämä yleinen hoito on valtion tehtävä, ja niin laaja ja vaikea on tämä, että se vaan on valtiolle mahdollinen, kun se toimii yhdessä kirkon kanssa. Uskokunnat ja lahkokunnat eivät voi sitä yleistä järjestystä pitää voimissa, joka on tarpeen tämmöiselle uskonnolliselle hoidolle. Tämä vaatii myöskin aineellisia uhrauksia, joihin eivät piittaamattomat rupea, ja joita yksityiset uskokunnat eivät kykene pitkän päälle suorittamaan. Uskokuntain ja

lahkokuntain keskinäiset riidat eivät muutoinkaan tee yhteistä kasvatustyötä kansassa mahdolliseksi. Yleinen uskonnollinen ja siveellinen kasvatusta kansassa supistuisi sentähden ahtaaseen piiriin, eikä lahevollisen hengen vaikutus olisi koskaan kasvattava. Kansan täytyisi täytymällä joutua uskonnolliseen rappiotilaan, ja siitä siveelliseenkin.

Kirkon ja valtion täydellinen toisistaan eroaminen vapauttaisi siis kirkkoa suurista vaikeuksista, ja valtiokin pääsisi useasta vastuksesta, joka tässä kohden sitä ahdinkoon panee, mutta tämä eroaminen loukkaisi niitä perusteita, jotka Jumala on kirkolle ja valtiolle säättänyt, ja kansan kehitykselle olisi tämä muutos onneton. Ihmisen hitaus henkisesti alalla tuottaisi seurauksia, joita harva olisi aavistanut. Muutenkin on aineellisuuden valta niin paisunut, että se uhkaa tukahduttaa kaikkia henkisiä pyrinnoita. Sitä tärkeämmäksi tulee kansoille uskonnon voima.

Koko tämä peruste, jonka mukaan kirkko ja valtio olisivat kokonaan erotettavat, edellyttää uskonnollisen kehityksen kansoissa, joka olisi tehnyt heitä täysi-ikäisiksi uskonnollisessa suhteessa, niin että valtio ja kirkko voisivat jättää kaikille kansalaisille täyden vallan järjestää kaikki uskonnolliset asiat heidän mielensä mukaan. Mutta kukin tietää, ettei tätä täysi-ikäisyyttä ole olemassa, eikä tämä ole odotettavissakaan. Jos ne yleiset uskonnolliset ja siveelliset asiat, jotka kuuluvat valtion hoidon alle, jätettäisiin yksityisten mielivaltaan, täyttäisi ainoastaan vähäinen osa kansasta velvollisuutensa. Tämä peruste veisi sentähden aikanaan kansan turmioon.

Toisen perusteen mukaan tulisi kirkon hallita valtiota. Tämä vallitsee katolikunnassa, ja se on täällä ollut käytännössäkin. Paavi anasti itsellensä vallan hallita koko mailmaa, mutta valtiot eivät ole voineet taipua tämän vallan alle. Keskiaikana vaikutti kumminkin paavi paljon valtiolliseen elämään, ja usean valtion alkuaikana on kirkon ja valtion laki ollut suuressa määrässä yhdistetty. Mutta kirkkovaltiossaan on paavilla ollut tilaisuutta kauan aikaa tätä perustetta käyttää, vaikka kirkon hallitus täällä on huonosti onnistunut, eikä sen loppuminen ole kansalle vahingoksi ollut.

Kirkolla ei ole tällä kehitysajalla hallitusvaltaa. Kirkon Herra ei tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan. Hän *„alensi itsensä, otti orjan muodon päällensä ja tuli muiden ihmisten vertaiseksi, ja löydettiin menoissa niinkuin ihminen, nöyryytti itsensä ja oli kuolemaan saakka kuuliainen, ja ristin kuolemaan asti“* (Fil. 2, 7. 8); ja Hän *„jätti meille esikuvan, että meidän pitää Hänen askeleitansa noudattaman“* (1 Piet. 2, 21). Kauas on katolikunta hairahtunut tästä esikuvasta, kun se tahtoo hallitusvaltaa rakentaa täällä maan päällä. Kun Kristus tulee jälleen ja rakentaa valtakuntansa ulkonaiseksi vallaksi, silloin kirkko ja valtio yhdistyvät, ja silloin alkaa Kristuksen seurakunnalle hallitusaika. Siihen asti täytyy sen Herransa jäljessä kulkea kärsimisen tiellä.

Kristuksen valtakunta ei ole tästä mailmasta. Sen tähden kirkko ei voisi ruveta maalliseksi hallitsijaksi, vaikka sille tällöinen asema tarjottaisiinkin, sillä sen

täytyisi silloin kieltää Herraansa ja muuttua mailmalliseksi vallaksi. Katolikunta onkin tehnyt paavin kirkon näkyväiseksi pääksi, vaikka Kristuksen seurakunnalla ei ole muuta hallitsijaa, kuin Kristus. Katolikunnan usko ei olekaan kristinuskon vasituinen. Kristinuskon piirissä on „*Jesus uskon alkaja ja päättäj*“ (Hepr. 12, 2). Abraham on kyllä uskon isä, vaan tie pyhimpään aukeni vasta Kristuksen kautta, ja ainoastaan Kristuksen ylösnousemisen voimassa voi kristitty nousta ylös elämään Kristuksen kanssa. Elävä usko on Jumalan lahja. Jumala vaikuttaa tämän uskon sillä voimalla, millä Hän herätti Kristuksen kuolleista, sillä „*me uskomme Jumalan väkevän voiman vaikuttamisen jälkeen, jonka Hän Kristuksessa vaikutti, koska Hän Hänen kuolleista herätti ja pani istumaan oikealle kädellensä taivaissa*“ (Ef. 1, 19. 20). Tämä usko, joka elää Jesuksessa Kristuksessa, on Kristuksen seurakunnan vasituinen usko. Mutta tämä usko on katoliselle kirkolle outo. Yksityiset jäsenet ovat kyllä senkin piirissä Jumalan koulussa saaneet elävän uskon, mutta kirkon oppi tyytyy uskoon, joka kokonaan liikkuu esikartanossa. Kristinuskon vasituinen elämäpiiri on sille tuntematon. Ja samalla tapaa liikkuu katolisen kirkon siveyskin mailmallisella perustuksella. Laki on katolikunnan mielestä kokous käskyjä, joita kristityn tulee tehdä. Lain vaatimuksesta tehdään täällä kristillinen hyvä. Ja jos kristitty tekee jotakin, mikä ei ole laissa käsketty, tekee hän yltäkylläisen työn, josta hän saapi liiallisen ansion. Tätä voi hurskas muka koota niinkin paljon, että siitä riittää kirkolle ja muille.

Elämän Hengen laki Kristuksessa Jesuksessa, joka tekee vapaaksi synnin ja kuoleman laista, on täällä tuntematon, eikä siveys pääse kohoamaan kristinuskon vasituiselle alalle, vaan jääpi vanhan liiton kannalle. Näin liikkuu katolikunnan uskonnollinen ja siveellinen elämä mailmallisella perustuksella. Väärä peruste, jonka nojalla katolinkunta pyytää mailman hallitsijaksi päästä, vetää sitä yhä alemmaksi ja pakottaa sitä liikkumaan väärällä alalla. Tämäkin todistaa perusteen kristinuskolle vieraaksi ja vääräksi. Ainoastaan siellä, missä uskonnollinen ja siveellinen elämä on laskeutunut kristinuskon vasituisesta piiristä alhaisemmalle kannalle, voi tämä peruste tunkeutua esille kirkollisella alalla.

Kun kirkon ja valtion suhde luterikunnan piirissä käsitetään semmoiseksi, että valtion tulee hallita kirkkoa, on tämä asema useimmiten jonakuna perintönä uskonpuhdistuksen ajoista asti, mutta itsekylläinen valtiokäsite on myöskin ollut täällä vaikuttamassa. Kirkollinen hallitus jätettiin väliaikaisesti ruhtinaille, kun moninaiset tehtävät ja ahdingot vaikeuttivat kirkon ulkonaisen järjestämisen ja asetuksen kehittämisen, mutta tämä asema jäi pysyväiseksi. Unhotettiin koko alkuperäinen tarkoitus, ja väliaikainen järjestys tehtiin säännölliseksi. Selvä on kumminkin, että valtiolliset virastot ovat kykenemättömät kansan uskonnollista elämää hoitamaan. Valtion olento eroaa niin paljon kirkon olennosta, ettei valtio voi kirkon tehtävää valvoa. Sen täytyy tehdä väkivaltaa uskonnon alalla, sillä sen säännöt loukkaavat, jos ne käytetään kristinuskon piirissä, tämän olentoa. Kristinuskon on

vieno kukka, joka tahtoo vapauden ilmassa kehittyä. Kaikkialla osottaakin kokemus, että uskonnollinen elämä kuihtuu, kun se joutuu valtion hallittavaksi. Ja tästä on vahinkoa kirkolle ja valtiolle. Useat ruhtinaat ovatkin tunteneet, ettei kirkollinen hallitus sovi ruhtinaalle, sillä tämän on mahdotonta tätä oikein hoitaa. Niin sanoi jo Preussin kuningas Fredrik Wilhelm IV olevansa valmis kokonaan luopumaan kirkon hallituksesta. Toiset ovat siirtäneet yksityisiä toimia valtiolta kirkollisille virastoille. Mutta ylipäänsä on valtiolla vielä luterilaisissa maissa paljon tehtäviä, jotka eivät sille kuulu. Vieras valta ei voi hyvälläkään tahdolla toisen tehtävää oikein toimittaa. Paljon haittaa on tästä asemasta ollut uskonnolliselle elämälle luterikunnassa. Tottumus tekee, ettei epäkohta ole niin silminnähtävä, mutta syvältä tämmöinen vaikuttaa, sillä ei mikään ala ole niin arkaluontoinen, kuin uskonnon. Suuret vaarat uhkaavat kansoja niiden epäävien liikkeiden puolelta, jotka pyytävät yhteiskunnan perustuksia järkyttää. Paras apu näitä vastaan on uskonnollisen elämän elvyttäminen. Kaikki on aikanaan tehtävä, mikä voi tätä elämää virkistää ja kehittää.

Missä valtio taas pitää itsensä itsekylläisenä, niin että se muka voi ihmishengen kaikki tarpeet tyydyttää, siinä täytyy sen pyytää pyyhkäistä pois koko kristinuskon ijankaikkisen elämäpiirin, sillä tämä ei mahdu valtion tehtävän rajoihin. Ja laajalta on huomattava, että valtiollinen elämä todella pyytää päästä ihmishengen korkeimmaksi pyrinöksi, niin että koko uskonnollinen elämä

tähän haihtuu. Kristinusko tehdään tällä kannalla yhtäiseksi yleisen uskonnollisen ja siveellisen elämän kanssa, tahi jätetään tämäkin kokonaan olemattomaksi. Valtiot eivät ole ylipäänsä riittävästi hoitaneet yleisen uskonnollisen ja siveellisen elämän tarpeita kansoissa, mutta vielä enemmän ovat he laiminlyöneet vasituisen kristillisen elämän edistämistä, ja usein ovat heidän toimensa olleet tälle haitalliset. Suuria vastuksia syntyy tästä kansoille.

Onnellisuutta pyytää ihminen, ja onnellisuutta varten on hän luotu. Ei ole vaan onni aina löydettävä, missä ihminen sitä etsii. Jos kysymme: mikä on onnellisuuden välttämätön ehto? niin kuuluu vastaus nykyaikana: varallisuus, sivistys ja vapaus. Kaikki nämä ovat hyvät, ja niitä pyydetään, miten nykyisissä oloissa mahdollista, valmistaa kaikille, mutta ei ole onnellisuus vielä näillä taattu. Jos astumme perheeseen, missä kaikki nämät onnellisuuden ehdot ovat runsaammassa määrässä olemassa, niin on tyytyväisyys usein täällä tuntematon vieras. Varallisuutta on täällä aivan tarpeeksi, niin että perheen jäsenet voivat nauttia, mitä vaan tahtovat. Sivistystä on myöskin täällä tavallisessa mielessä kyllin. Tieteen ja taiteen hedelmät ovat täällä nautittavina. Ja vapauttakin on perheessä yllin kyllin. Ei tarvitse perheen jäsenen millään tapaa orjuutettuna olla. Kukin saa tehdä, minkä vaan tahtoo, kun ei muiden vapautta häiritse. Mitenkä on tällaisen perheen onnellisuuden laita? Tyytymättömyyttä vallitsee kaikissa. Turhaan täällä onnea etsimme. Mutta astukaamme toiseen perheeseen, missä näitä onnellisuuden

ehtoja ei ole. Köyhyys on niin suuri kodissa, että jokaisen täytyy tyytyä niukkaan ravintoon. Nautintoja ei ole tarjona. Ja vapauttakin näkyy puuttuvan, kun uuttera työnteko on välttämättä tarpeen, eikä kukaan saa laiskana olla. Isän ja äidin tahto on täällä lasten ja palkollisten lakina. Ja sivistystäkin ei ole nähtävänä tavallisessa mielessä. Mutta Jumalan pelkoa ja Jumalan rakkautta on tässä perheessä. Jumala on perheen jäsenille Isä, jonka huomaan he jättävät itsensä joka aamu ja joka ehtoo. Jumalan kädestä he ottavat, mitä joka päivä heitä kohtaa. Ja he odottavat uskossa Wapahtajaansa kuoleman jälkeen ijankaikkisen elämän. Tämä perhe on onnellinen. Siltä puuttuu kaikki, mikä nykyaikana pidetään välttämättömästi tarpeellisena onnellisuudelle, mutta sillä on elävä Jumala ja Isä Jesuksessa Kristuksessa, ja sentähden sillä on onnea ja tyytyväisyyttä. Jos enemmän varallisuutta täällä olisi, ja tätä oikein käytettäisiin, niin olisi onnellisuus suurempi. Jos olisi tämän perheen jäsenillä sivistystäkin, joka olentoa jalostaisi ja yhteiselämää sulostuttaisi, niin olisi onnellisuus vielä suurempi. Jos olisi vapautta enemmän tarjona, niin sekin olisi perheelle suureksi hyväksi. Mutta se voi ilman näitä ehtojakin olla onnellinen. Ja toinen perhe, jolla on näitä ehtoja, mutta jolla ei ole uskon elämää, on onneton. Tuhansittain perheitä kansan piirissä todistavat nämät esimerkit oikeiksi. Niin riippuu pääasiassa kansan onnellisuus uskonnollisesta ja siveellisestä elämästä. Ja tätä valtio ei voi ihmiselle antaa, eikä se voi tätä oikein hoitaa. Missä valtio sentähden itsekylläisenä pyytää ra-

jottaa kansan elämää mailmalliseen piiriin, siinä tekee se aina kansan onnettomaksi. Aina riippuu kansan voima siitä, että sen perheissä asuu hurskaus, oikea rauha ja tyytyväisyys.

Turmiollinen on aina kansalle se peruste, joka panee valtion kirkkoa hallitsemaan, sillä vasituinen uskonnollinen elämä jääpi tällä kannalla hoidotta ja riutuu. Valtiollinen elämä tunkeutuu silloin etualalle, mutta todellinen henkinen kehitys jääpi takapajulle. Vielä turmiollisempi on tämä asema, jos uskonnollinen elämä kärsii väkivaltaa.

Kun siis valtion tehtävä on Jumalan lain perustuksella oikeutta valvoa ja ihmisen ruumiillista ja hengellistä kehitystä edistää tähän maalliseen elämään nähden, mutta kirkon tehtävä on Jumalan armon perustuksella kasvattaa ihmistä sanan ja sakramenttein kautta ijankaikkista elämää varten, niin vaatii asian luonto, että he kumpikin vaikuttavat vapaina omilla aloillaan. Kukin yhdyskunta tarvitsee vapautta, voidakseen pitää yhteiselämää vireillä, mutta kirkko, jonka tulee kasvattaa ihmistä uskon kautta Jumalan lapsen vapauteen, tarvitsee ennen muita elinehtonaan itsenäisyyttä ja vapautta, tullaksensa kykeneväksi tätä korkeaa tehtävää suorittamaan, ja taitaaksensa vaikuttaa elähyttävänä voimana kaikkiin ihmiselämän oloihin. Epäilemättä on sentähden se peruste oikea, joka panee kirkon ja valtion vapaiksi toisiinsa nähden, mutta vaatii yhdysvaikutusta sillä alalla, missä heillä on yhteiset tehtävät, ja tämä käsitys onkin jumaluusopin ja lakitieteen alalla tunnustettu oikeaksi. Käytännössä ei ole kumminkaan

tämä peruste päässyt kaikilla aloilla hallitsemaan. Lutherus vaatii aina vakavasti, „ettei näitä molempia hallituksia saa sekottaa toisiinsa, niinkuin tehtiin vanhan testamentin aikana Juudan kansassa, vaan ne pitää erotettaman toisistaan, jos oikea evankeliumi ja oikea usko on säilytettävä“. Niin tärkeänä pitää siis Lutherus kirkon ja valtion erillään pitämistä, että luulee oikean evankeliumin ja oikean uskon säilyttämisen muutoin mahdottomaksi, mutta kuitenkin ovat nämä piirit Luterikunnassa sekotetut toisiinsa. Ja nykyajan lakitieteen alalla on myöskin terotettu sitä perustetta, jonka jo Lutherus piti oikeana, mutta josta sittemmin on paljon riideltä. Etevä professori Richter sanoo: „jokaisessa lain säätämisessä opin, kirkkojärjestyksen ja asetuksen alalla vaatii protestanttisuuden peruste, että kirkolla itsellä on ratkaiseva valta; sentähden on kirkollinen eduskunta tarpeen kirkon asetuksessa, ja se on oikeuden vaatimus luterilaisessa kirkossa, että tämä protestanttisuuden peruste viimeinkin toteutetaan“. Professori Jacobsson sanoo: „valtion ja kirkon keskinäisten oikeuksien ja velvollisuuksien tarkka erottaminen on niin välttämätön tarve, ettei sitä enää voi jättää täyttämättä“. Mainio professori Bluntschli sanoo: „valtio ja kirkko ovat kaksi itsenäistä elimistöä. Valtio menee luonnollisten rajojensa yli, jos se ottaa itse kirkkohallituksen käsiinsä. Mutta se pysyy näiden rajojen sisällä, jos se pitää ylihoitoa kirkkoon nähden“. Ja tämän ylihoidon rajottaa hän niihin ulkonaisiin kohtiin, joissa kirkko monella tapaa tulee yhteyteen valtion kanssa“. Ja Bluntschli sanoo,

ettei valtion tule ainoastaan myöntää kirkolle itsenäisyyttä ja omavaltaisuutta uskon ja omantunnon asioissa ja kirkonmenojen järjestämisessä, vaan että myöskin „kirkon asetusten säätäminen on sen oma asia ja oikeus, eikä valtion, mutta nämä asetukset eivät tule valtion piirissä laillisiksi ja seurattaviksi, ennenkuin valtio hyväksyy ne ja suostuu niihin muutoksiin, jotka näissä tehdään, taikka — kun valtion ei tässäkään kohdassa tule tutkia, kuinka suotava muutos kirkon puolelta katsottuna on, vaan sen tulee rajottua siihen kysymykseen, jos ja mihin määrään tämä on sotiva valtiossa vallitsevaa oikeutta vastaan tahi onko se vaarallinen yleiselle turvallisuudelle — tapahtuneen tarkastuksen jälkeen ei pane valtiokielloansa sitä vastaan“. (Kirkkolakiesitys, 1864, siv. 147). Aivan selvä on tämä peruste, sillä asian luonto sitä vaatii. Eikä lakitieteen kannaltakaan siis ole mitään tätä vastaan sanottavaa. Ei tarvitse tässä riidellä, kumpi on korkeampi, valtioko vai kirkko. Valtiollisessa suhteessa on valtio korkeampi, sillä tällä alalla on sillä valta. Mutta uskonnollisessa suhteessa on kirkko korkeampi, sillä sen määrä käy yli valtion, se perustaa siveyden ja uskonnollisen elämän, joka nousee yli ajallisuuden ja on alustana uudelle mailmajärjestykselle. Kirkon ja valtion tehtävät ovat niin erilaiset, ettei niitä voi oikein toisiinsa verrata. Kirkon tulee Kristuksen palvelijana olla. Hänelle tulee sen aina olla uskollinen.

Kirkon tulee siis olla vapaana omassa piirissään ja täällä itsenäisesti toimia, mutta niin kutsutuissa sekaasioissa ja missä yhteisiä tehtäviä on, on yhdysvaikutus

tarpeen, ja tällä alalla on valtiolla ylihoito. Tämän perusteen mukaan on kirkon elämä ja asetus järjestettävä. Se oli haitaksi Suomen kirkolle, että valtiollisia näkökohtia oli määräämässä, kun uskonpuhdistus Ruotsissa ja Suomessa pantiin toimeen. Kustaa Wasa sanoo „kaiken vallan kirkossa kuuluvan hänelle, hänen ollessaan kristillisen uskon korkeimpana puolustajana, ja hänen kuninkaallisen valtansa tähden“. Tämän perusteen mukaan hän toimi. Mutta kirkon täytyy antaa kaikki valta uskonnon alalla Kristukselle, ja sen täytyy pyytää Hänelle kuuliainen olla. Uskonnolliset voimat eivät sentähden päässeet aluksi niin syvältä vaikuttamaan uskonpuhdistuksen aikana Euroopan pohjoismaissa, kuin useassa muussa kansassa. Ruotsin valtakunnassa vaikutti kirkon alalla Kustaa Wasan peruste kauan ja latvistui Kaarlo XI aikana, jolloin kirkkolaki vuodelta 1686 astui, vuonna 1572 Upsalan kirkolliskokouksessa hyväksytyn, kirkkojärjestyksen sijaan. Laurentius Petri oli valmistanut tämän kirkkojärjestyksen, ja perusteet ovat siinä paljon selvemmat, kuin 1686 vuoden kirkkolaissa, mutta itsenäisyyttä ei kirkolla ollut omalla alallaan kummankaan lain mukaan. Kirkkolaki vuodelta 1870 ottaa tässä suhteessa suuren askeleen eteenpäin, sillä kirkolliskokous antaa kirkolle itsenäisyyden uskonnollisessa suhteessa. Kirkolliskokous „valitsee ne miehet, jotka valmistavat ehdotukset kirkkolain, virsi- ja evankeliumikirjan, käsikirjan, katkismuksen ja raamatunkäännöksen muutoksiin“ (§ 455). Ja kirkolliskokous „ottaa seurattavaksi uuden virsi- ja evankeliumikirjan, käsikirjan,

katkismuksen ja raamatun käännöksen“. Nämä kirkolliset kirjat ovat siis kokonaan kirkon hoidossa. Ehdotukset uusiin kirjoihin tahi muutokset vanhoihin esitellään ja tehdään kirkon piirissä, ja kirkolliskokous hyväksyy ne. Kirkolliskokous ehdottelee myöskin uutta kirkkolakia ja muutoksia ja selityksiä vanhaan, ja nämä ehdotukset valmistetaan kirkolliskokouksen valitsemassa komiteassa. Kirkkolain alallakin on siis kirkolla lakia laativa valta, mutta ehdotukset tällä alalla „lähetetään Keisarin ja Säätyin tutkittaviksi ja hyväksyttäviksi“. Kirkkolaki-ehdotus ei pääse voimaan ilman tätä hyväksymistä. Tässä on siis se peruste ylipäänsä päässyt käytäntöön, että kirkko on uskonnollisella alalla itsenäinen. Kirkolliskokous antaa vielä „lauseita niihin kysymyksiin, jotka esivalta sille lähettää ja jotka koskevat evankelis-luterilaisen seurakunnan ja valtion taikka mainitun seurakunnan ja muiden Suomessa olevain kristinuskoa joko tunnustavain tahi tunnustamattomain uskokuntain keskinäisiä kohtia, kuin myös niin kutsutuista sekalais-asioista, sekä saattaa esivallalle mainittuin laatuisissa kysymyksissä esityksiä ja toivomuksia“. „Kaikki asiat, jotka yleisissä seurakunta-kokouksissa päätettäviksi tulevat, ovat edeltäpäin hiippakunnittain pidettävissä pappeinkokouksissa valmisteltavat“ (§ 14). Ja ennenkuin ennen mainitut „ehdotukset pannaan seurakunta-kokouksessa tarkasteltaviksi, antakoot seurakunnat ja papisto niistä lauseensa“ (§ 455). Kirkko on siis tässä kohden päässyt siihen asemaan, johon sen peruste sitä asettaa. Ja oikea on tässä sekin säännös, että tähän kirkolliskokouksen

tärkeään tehtävään myös maallikot ottavat osaa, niin ett'ei tämä toimi jää ainoastaan opetussäädyn huostaan. Täten on kirkolliskokouksen toimella suuri arvo, ja sen vaikutus uskonnolliseen elämään tulee paljon syvemmäksi, kun kansa saapi siihen edusmiehensä lähettää. Mutta suuressa määrässä laimentaa sen vaikutusta se lain määräys, että kirkolliskokous kokoontuu 10 vuoden perästä. Toivottava on, että tämä väliaika lyhenee, sillä muutoin ei kirkolliskokouksen työ voi vireillä pysyä.

Mutta vaikka kirkon suhde valtioon on suuressa määrässä selvennyt uuden kirkkolain kautta, ja vaikka se peruste, jolle tämä laki tässä kohden rakentaa, on oikea, ei askel vielä ole määräänsä asti otettu. Epäkohtia on vielä paljon olemassa, jotka kaipaavat korjausta. Se on oikein, että esivallalla on katsanto-oikeus ja ratkaiseva valta sillä alalla, jolla kirkolla ja valtiolla on yhteisiä tehtäviä, mutta se ei sovellu valtion ja kirkon perusteisiin, että korkein kirkollishallitus ylipäänsä on siirtynyt esivallalle, vaikka epämukaisuus suuressa määrässä poistuu sillä säännöksellä, että tämä hallitus „toimitetaan kuten siitä erittäin on sääetty“ (§ 14). Niin on se oikein, että ne lakiehdotukset, jotka jollain tapaa koskevat valtiota, ovat Keisarin ja Säätyin tutkittavat ja hyväksyttävät, ennenkuin ne astuvat voimaan, mutta suuri osa kirkkolain säännöksistä koskevat ainoastaan kirkon vasituista elämää, ja se on epämukaista, että näiden, usein aivan vähäpätöisten säännösten, täytyy tehdä niin suuri kierros, ennenkuin ne voivat astua voimaan. Nämät olisivat kokonaan jätettävät kirkon mää-

rättäviksi. Sekin on epäkohta, ett'ei kirkko saa kolehtejakaan omin lupineen kantaa. Siinä oli Kaarlo XI säättämässä. Vapaaehtoinen on täällä lahja. Ei ole mitään syytä esteelle tässä kohden. Kaikenlaisia rahakeräyksiä tehdään maassa. Tulee kirkollakin olla oikeutta niihin. Vielä suu-remmassa määrässä on verotusoikeus kirkolle tarpeen. Vaikeaksi, jopa mahdottomaksi, käy sen oikein tehtäviään suorittaa ilman tätä. Kun ei kirkon jäsenellä ollut ennen eriuskolaislain voimaan pääsemistä tilaisuutta kirkosta eritä, olisi tällainen rajaton verotus-oikeus voinut epäilyttää valtiota, mutta nyt ei voi olla mitään syytä tätä kirkolta kieltää. Lain säättämä vaivaishoito jääpi aina puutteelliseksi, sillä tältä puuttuu rakkauden peruste, joka yksistään voi tätä tointa elähdyttää. Niin kirkolle kuin valtiolle on tärkeä, että rakkauden työ pysyy virkeänä kirkonkin piirissä. Tähänkin tarkotukseen on kirkolle verotusoikeus tarpeen. Suomen luterilaisen kirkon suhde valtioon on siis oikealle perusteelle rakennettu, ja sen asema on uuden kirkkolain kautta tässä kohden suuressa määrässä selvennyt, mutta epäkohtia on vielä paljon olemassa, jotka ovat poistettavat.

III.

Kirkon suhde lahkoihin.

Tukala on Suomen luterilaisen kirkon suhde lahkokuntiin ollut. Näitä on semmoisia, jotka kirkkoa vihaavat ja sitä vastaan toimivat, mutta joilla ei ole ollut tilaisuutta kirkosta eritä, ja jotka eivät tätä tahtoneetkaan. Kirkon turvissa pyysivät he kirkon rauhaa häiritä ja sen vaikutusvoimaa sortaa. Paljon väkivaltaa on lahkokuntain puolelta heikoille omilletunnoille tehty, eikä kirkolla ole aina sitä ulkonaista turvaa ollut, kuin sen asema olisi vaatinut. Laittomuuden henki liikkuu nykyaikana kaikkialla, ja lahkokunnat ovat enimmiten tämän hallittavina. Jumalan säättämät asetukset kadottavat yhä enemmän heidän piirissään arvoansa, mutta ihmisten tekemät laitokset tunkeutuvat etualalle, ja yleinen mielipide liikkuu mielivallan puolella. Muukalaisetkin, joilla ei ole oikeutta maassa levittää harhaoppeja, ovat usein mitä raaimmalla tavalla toimineet kirkkoa vastaan ja loukanneet kansan uskonnollisia tunteita, mutta tämmöiselläkin toimella on puoltajansa. Eriuskolaislain ja uuden rikoslain kautta syntyy käänne tässä kohden.

Emme ole puoltaneet nykyisen eriuskolaislain hyväksymistä, sillä olot eivät ole vielä meidän mielestämme

siihen määrään selvinneet, että tämä laki tätä nykyä olisi ollut tarpeen, ja me olisimme toivoneet eriuskolaislain toisenlaiseksi ja paikoin selvemmäksi, mutta epäkohtia oli kyllä olemassa, joita oli vaikea järjestää ilman tätä lakia, näyttäpä mahdottomalta saada niitä muulla tapaa poistetuiksi, ja ehkä olisi ollut vaikeampi saada toiseen aikaan tätä lakia toimeen. Oli nyt, miten oli. Kirkon asema on päässyt paremmalle kannalle eriuskolaislain kautta, ja kun laki kerran on olemassa, vaatii se kuuliaisuutta.

Lahkokunnat joutuvat muutamassa kohden parempaan asemaan, kuin kirkko nyt on. He saavat itse kutsua pappia eli opettajaa, minkä vaan tahtovat, jos hän on hyvämaineinen. He saavat laatia kirkollisen yhdysjärjestyksen mielensä mukaan, ja saavat sen hyväksytyksi, ell'ei se sisällä mitään, joka loukkaa lakia ja siveellisyyttä. Verotusoikeudesta ei mitään puhuta eriuskolaislaissa, ja johdonmukaista olisi, ett'ei heilläkään olisi tätä, ell'eivät saa tähän erityistä oikeutusta, mutta ilman tätä oikeutta he eivät tule toimeen, ja varmaan uskotaan tämä heille pyytämättäkin. Ja jos uskokunnan oppi ei salli valan-tekoa, saapi eriuskolainen valan sijasta antaa muun vakuutuksen. Mutta toisissa kohdissa on eriuskolaislaki haitallinen lahkokunnille. He eivät saa enää sitä käännönnäispuuhaa pitkittää, josta he nyt elävät, sillä uusi rikoslaki panee täällä heille esteen, eivätkä he saa enää, niinkuin muutamat lahkokunnat ovat tehneet, ottaa lutherilaisen uskon tunnustajain lapsia kouluihinsa, joissa muu kuin evankelis-lutherilaisen uskon tunnustaja opettaa uskontoa.

Vakavasti vaatii uusi rikoslaki järjestystä uskonnon alalakin, ja aivan tarpeen on, että se mielivalta, joka kauan on ollut vallan päällä usean lahkokunnan piirissä, loppuu. Rikoslain yleiset säännöt uskontorikoksista, ovat seuraavat: Joka julkisesti pilkkaa Jumalaa, rangaistaan kuritushuoneella korkeintaan neljäksi vuodeksi tahi vankeudella; jos tämä tapahtuu ajattelemattomuudesta tahi pikaisuudesta, on rangaistus sakkoa tahi korkeintaan kuuden kuukauden vankeutta. Joka julkisesti tekee pilkkaa Jumalan pyhästä sanasta, taikka jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tahi suvaitun uskokunnan opista, sakramenteista tahi kirkollisista tavoista, rangaistaan vankeudella korkeintaan kuudeksi kuukaudeksi tai enintään kahdensadan markan sakolla. Joka väkivallalla tahi väkivallan uhalla tahallansa estää semmoisen uskokunnan jumalanpalvelusta tahi muuta kirkollista toimitusta tai uskonnonharjotusta, rangaistaan vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava. Joka meluamalla tahi muulla pahennuksella estää sellaista jumalanpalvelusta, rangaistaan korkeintaan kuuden kuukauden vankeudella taikka enintään kolmensadan markan sakolla. Joka ennen sanotulla tavalla häiritsee tämmöisen uskokunnan jäsenien hartaudenharjotusta yksityisessä kokouksessa, rangaistaan, jos hän sai semmoisen estetyksi, sakolla tahi korkeintaan kahdeksan kuukauden vankeudella, ja, jos hän häiritsi sitä, enintään kolmensadan markan sakolla. „Jos joku pakottamalla, kavaluudella, lahjalla taikka ajallista etua lupaamalla taivuttaa jonkun Suomessa tunnustetun, luvallisen tahi

suvaitun uskokunnan jäsenen kääntymään toiseen uskonoppiin, taikka kasteella tahi muulla toimella saa jonkun, joka ei ole yhtäkolmatta vuotta täyttänyt, otetuksi toiseen uskonoppiin, kuin missä hän on kasvatettava, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi, taikka vähintään viidenkymmenen ja enintään neljän tuhannen markan sakolla. Yritys on rangaistava. Jos syyllinen ei ole Suomen kansalainen, on hän samalla tuomittava, rangaistuksen kärsittyänsä, maasta karkotettavaksi, jos rikos on sen arvoinen.“ Joka estää palvelijaansa tahi muuta talonväkeänsä olemasta jumalanpalveluksessa, rangaistakoon enintään kolmensadan markan sakolla. Uuden rikoslain kymmenes luku säättää nämä rangaistukset uskonto-rikoksille, tapahtukoot ne missä Suomessa tunnustetussa, luvallisessa tahi suvaitussa uskokunnassa tahansa.

Ja kirkollisen järjestyksen rikkomisesta annetaan, muiden ohessa, seuraavia sääntöjä: Jos evankelis-lutherilaisen seurakunnan jäsen ilman kirkkoherran lupaa pitää tahi panee toimeen yksityisen hartausseuran, jota ei saata kotohartaudeksi katsoa, yhteisen jumalanpalveluksen ajalla, vetää hän, jos hän on ennen saanut varoituksen, sakkoa enintään sata markkaa. „Jos evankelis-lutherilaisen seurakunnan jäsen vastoin kirkkoneuvoston kieltoa on pitänyt opetuspuheita yksityisessä hartausseurassa, jota ei saata kotohartaudeksi katsoa, vetäköön sakkoa enintään viisisataa markkaa.“ „Jos evankelis-lutherilaisen seurakunnan jäsen, joka suosii harhaoppia, koettaa siihen vietellä toista, ja siten saattaa häiriötä ja pahennusta seurakuntaan; vetä-

köön sakkoa enintään viisisataa markkaa.“ Nämä rangaistusmääreet, joita rikoslain 41 luku säättää, estää sitä lahevollista käännyttäispuuhaa, jota nyt harjotetaan kirkon piirissä. Harhaoppia suosiva, joka ei ole evankelis-lutherilaisen seurakunnan yhteydestä erinnyt, vaan koettaa oppiinsa vietellä muita, ja siten saattaa häiriötä matkaan, joutuu lain rangaistuksen alaiseksi. Ja sekin, joka lutherilaisen seurakunnan yhteydestä on erinnyt, rangaistaan, jos hän pakottamalla, kavaluudella, lahjalla taikka ajallista etua lupamalla taivuttaa muun uskokunnan tahi lutherilaisen seurakunnan jäsenen kääntymään toiseen uskonoppiin korkeintaan kahden vuoden vankeudella taikka vähintään viidenkymmenen ja enintään neljän tuhannen markan sakolla; ja yrityksestäkin voi tulla kova rangaistus. Nykyään voimassa olevat lait kyllä kieltävät harhaopin levittämistä ja panee tälle rangaistuksen, mutta osaksi ovat ne puutteellisia, osaksi epäselviä. Valtio on siis tässä kohden asettunut oikeaan asemaan. Se tukee järjestystä kaikilla aloilla. Uskokunnat eivät saa häiritä sitä järjestystä, jonka tulee vallita heidän keskinäisissä suhteissa, ja ken kansakirkon piirissä häiritsee sen rauhaa, viettelemällä sen jäseniä toiseen oppiin, se joutuu edesvastauksen alaiseksi.

Eriuskolaiset joutuvat tämän lain kautta suoranaisesti asianomaisen Kuvernöörin ja Senaatin Kirkollisasiain Toimituskunnan hoidon alle. Kuvernöörin tulee valvoa, että eriuskolaisseurakunnan johtaja pitää huolen siitä, ett'ei seurakunnan jumalanpalveluksessa ja hartausharjo-

tuksissa lakia ja siveellisyyttä loukata tahi hyvää järjestystä laiminlyödä, ja että hän velvollisuuksiaan asianmukaisesti täyttää. Ja Senaatin Kirkollisasiain Toimituskunta toimituttaa, milloin tarpeelliseksi katsotaan, siihen määrättyllä henkilöllä eriuskolaisseurakuntain tarkastelua. Täten tulevat eriuskolaiset valtion hoidon alle, ja kirkolla on siis syytä toivoa, että se kerran pääsee niistä häiriöistä vapaaksi, jota se kauan on saanut kärsiä lahkokuntain puolelta.

Kun kansakirkon piiriin kuuluu Kristuksen vasituinen seurakunta, opetuslasten joukko, joka valmistetaan Kristuksen henkikasteelle, ja ne kastetutkin, joilla ei ole vasituista uskon elämää, vaan jotka ovat armon välikappalten alaisia, niin täytyy kirkon kärsiä heikkoja jäseniä piirissään, jopa niitäkin, jotka ovat uskonnollisesti piittaamattomiakin. Nisua ja ohdakkeita kasvaa yhdessä Kristuksen suurella pellolla, puisia ja savisia astioita on yhdessä kultaisten ja hopiaisten kanssa kirkon suuressa huoneessa. Mutta ilman kirkkokuria ei kirkko voi olla, sillä tämän voimassa pitäminen on velvollisuus, jonka Jumalan sana kirkolle määrää, ja kun eriuskolaislaki antaa tilaisuuden kirkosta eroamiseen, niin kirkko ei tarvitse enää niitä piirissään kärsiä, jotka sitä vihaavat ja toimivat sitä vastaan. Nämä saavat muodostaa oman uskokunnan, mutta kirkon helmassa ne eivät voi pysyä. Kukin elimistö työntää tyköään sille vahingollisia aineksia, ja kukin yhteiskunta sulkee yhteydestään ulos ne jäsenet, jotka sen työtä vastustavat. Tämä erottaminen ei ole tähän asti ollut kirkolle mahdollinen, kun ei erotetulla ollut tilaisuutta muuhun uskokuntaan

mennä, mutta nyt on eriuskolaislain kautta mahdollisuus kirkolle annettu vapautua niistä, jotka ovat sen vihollisia. Mutta nekin, jotka julkisynneissä elävät, ja siten ovat pahennukseksi muille, eivätkä taivu parannukseen, olisivat kirkosta kokonaan suljettavat ulos. Kirkkokuri on nyt käytettävä paljon laajemmalta, kuin tähän asti, mutta riittävää vapautta kirkolla ei vielä ole tässä kohden. Kansakirkkona se ei kumminkaan voi kirkkokuria siinä määrässä käyttää, kuin jotkut lahkokunnat arvelevat tarpeelliseksi. Toinen on yksityinen kuri niiden kesken, jotka ovat eläviä jäseniä Kristuksen ruumiissa, toinen kuri uskokunnassa, jonka tulee kansan kasvattajana olla ja tämmöisenä ohdakkeita-kin kärsiä.

Suuressa määrässä on se kirkolle eduksi, että eriuskolaiset joutuvat suoranaisesti valtion hallinnon alle. Kirkon on vaikea lakiin turvata, sillä sen vasituinen ase on Jumalan sana. Se on sentähden paljon väkivaltaa kärsinyt lahkolaisilta silloinkin, kun laki olisi ollut sillä turvana. Mutta valtiolla ei ole tätä vaikeutta. Laki on sen vasituinen ase. Sen tulee sentähden tätä käyttää epäjärjestyä ja mielivaltaa vastaan. Valtion tulee turvata uskonnon vapautta, niin ett'ei kukaan kärsi väkivaltaa uskonnon alalla, mutta mielivallan ja laittomuuden vaatimuksia, jotka pyytävät itselleen vapautta häiritäkseen muita, valtio ei voi tyydyttää. Se turvaa vapauden kaikille. Kaikkinainen mielivalta saapi aikanaan rangaistuksen, mutta mielivallalle tulee uskonnon alalla kovempi kuritus, kuin muilla aloilla, ja ell'ei tätä kuritusta käytetä kansan

piirissä, antaa Jumala toisen sitä toimittaa. Niin on se aina ollut. Lahkolaiset eivät ole alistuneet kirkollisen järjestyksen alle, vaan ovat tätä häirinneet ja pyytäneet sitä sortaa. Ja tätä estämään ei kirkon olisi saanut sanaakaan hiiskua, ei sormea nostaa. Tämä oli aina vainoa. Valtion käsi on nyt toimeen paneva yleistä järjestystä, sillä järjestys on kerran välttämättä tarpeen uskonnon alalla, jos Suomen kansa tahtoo suurempia kurituksia välttää. Kansan kasvattajana tekee kansakirkko työnsä Jumalan nimessä, ja se mielivalta, joka sitä vastaan lahkolaisten puolelta runsaassa määrässä on käytetty, kohtaa suureksi osaksi sitä yleistä järjestystä, jota kirkko Jumalan nimessä valvoo, ja joka on laittomuuden hengelle esteeksi. Puutteita on kyllä kirkollakin, mutta niitä on vielä enemmän lahkolaisissa, vaikka ne alituisen itseään kiittelevät. Ja tässä on kysymys Jumalan asetuksesta: sillä perustuksella liikkuu kirkko.

Mitä kirkon suhde eri lahkokuntiin tulee, niin ei voi mitään epäilystä olla kirkon asemasta metodilaislahkolaisiin nähden. Metodilaiset ovat lähteneet reformeeratusta kirkosta ja ovat oppinsa ja henkensä puolesta niin eroavaiset luterilaisista, että todellinen yhdistys näiden kesken on mahdoton. Tämmöistä ei kumpikaan tahtoisi. Metodilaislahkokunta on hajaantunut moneen suuntaan, mutta yhteisenä tunnuksena on heillä omatekoinen autuuden järjestys eli metodi, josta he ovat saaneet nimensä. Pääasiana on, että ihminen saadaan parannuskouristuksiin. Kaikin voimin pyydetään aisti-ihmistä kiihottaa ja sielullisia tunteita liikuttaa, ja kun täten saadaan kuulijaa suureen

ahdinkoon ja tuskaan, tapahtuu muka hänessä armon murros. Silmänräpäyksessä tällainen pelastetaan. Ihmis-toimi astuu tässä etu-alalle. Kun saarnamies kutsuu, kiihottavan puheen ja valtavan veisun kautta sielullisiin liikutuksiin joutunutta, kuulijakuntaa tulemaan Jesuksen tykö, niin pelastetaan muka täydellisesti jokainen, ken vaan tulee. Ja kun joku tällä tapaa on silmänräpäyksessä tullut pelastetuksi, niin hänen tulee kääntyä ulospäin pelastamaan muita. Paljon ihmispuuhaa syntyy täten, mutta Jumalan Hengen vaikutukselle sydämen hiljaisuudessa ei jää tilaa. Osa metodilaisista sanoo, että Jumala on määrännyt jotkut ihmiset autuuteen, toiset kadotukseen. Suurempi osa heistä on luopunut tästä Calvin'in oppisäännöstä. Toiset heistä sanovat, ett'ei parannuskouristuksissa pelastunut voi armosta langeta, toiset myöntävät tämän lankeemuksen mahdolliseksi. Ylipäänsä liikkuu Vanhan Testamentin henki tässä suunnassa. Paljon hyvää on tämä liike kumminkin vaikuttanut reformeeratussa kirkossa, sillä se on täällä ollut herätyshuutona ja suolana. Mutta luterilainen kirkko ei voi hyväksyä tällaisia ihmistekoista autuuden mallia, johon kaikkein tulisi muodostua. Ei Raamattu tiedä mitään tällaisesta silmänräpäyksellisestä pelastuksesta, ihmistoi-men kautta syntyneessä, parannuskouristuksessa. Jumalan kutsumuksesta riippuu kaikki, ja Jumalalla on aikansa. Ja Jumalan kutsumus välitetään Evankeliumin sanan kautta, joka tahtoo sydämeen päästä. Aistihiemisen kiihottaminen on vaan haitallinen Jumalan Hengen työlle. Kristus ottaa sairaan erikseen kansasta, kun Hän tahtoo sitä parantaa.

Raitis ja tyyni on Uuden Testamentin puhe; ei se sielullisia liikutuksia yllytä. Ja se kiihko, mikä tässä lahkokunnassa liikkuu, ei ole Raamatun raitis Henki.

Selvä on siis, että metodilaisten täytyy eritä luterilaisesta kirkosta. He ovatkin ulkomaalla olevan hallituksen alla, niin että yhdistys olisi siitäkin syystä mahdoton luterilaisen kirkon kanssa. Heillä on kirkollinen yhdysjärjestys valmis, niin ett'ei heille synny mitään vaikeutta eroamisesta. Metodilaiset pitävät kouluissaan luterilaiseen uskonoppiin kuuluvia lapsia, ja tämä on tätä nykyäkin voimassa olevan lain rikkomista, mutta rikoslaki tekee tälle toimelle lopun. Metodilaiset joutuvat, jos tätä pitkitävät, uuden rikoslain 10:n luvun 5 §:än ankaran rangaistuksen alle. Jos joku „kasteella tahi muulla toimella saa jonkun, joka ei ole yhtäkolmatta vuotta täyttänyt, otetuksi toiseen uskonoppiin, kuin missä hän on kasvatettava; rangaistakoon vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi, taikka vähintään viidenkymmenen ja enintään neljän tuhannen markan sakolla. Yritys on rangaistava. Jos syyllinen ei ole Suomen kansalainen; on hän samalla tuomittava, rangaistuksen kärsittyänsä, maasta karkotettavaksi, jos rikos on sen arvoinen“. Tämä säännös tekee metodilaisten käännynnäistoimen kouluissa aivan mahdottomaksi, sillä yritys on täällä selvään olemassa. Kun sentähden uusi rikoslaki astuu voimaan, loppuu metodilaisilta tämä hyöty luterilaisen kirkon piirissä pysymisestä. Metodilaisilla on muutenkin velvollisuus eritä luterilaisesta kirkosta, sillä he eivät saa tämän piirissä oppiaan levittää.

Mutta jos tahtoisivat kumminkin tässä pysyä, niin panee uusi rikoslaki tällekin esteen, sillä 41 luku 3 § säättää, „jos evankelis-lutherilaisen seurakunnan jäsen, joka suosii harhaoppia, koettaa siihen vietellä toista, ja siten saattaa häiriötä ja pahennusta seurakuntaan; vetäköön sakkoa viisisataa markkaa“. Mahdotonta on metodilaisten siis pitkittää käännynnäistyötään luterilaisen kirkon helmassa vastoin suoraa lain kieltoa. Heidän selvä velvollisuutensa on eritä siitä ja muodostua eriuskolais-uskokunnaksi.

Mitä uudestikastajiin eli *baptisteihin* tulee, niin on kirkon asema heihinkin nähden selvä. Baptistit ovat itse asettuneet kirkon ulkopuolelle, he hylkäävät lapsi-kasteen, ja ovat jo ruvenneet itse vihkimään jäseniään avioliittoon, vaikka eivät vielä ole laillisesti muodostuneet eriuskolais-seurakunnaksi. Ja kun eivät he anna kastaa lapsiaan, niin ei kirkko voi ottaa näitä kirkonkirjoihinsa, sillä niihin otetaan ainoastaan ne, jotka pyhän kasteen kautta tulevat luterilaisen kirkon jäseniksi. Pappi onkin virallisessa edesvastauksessa niistä todistuksista, jotka hän kirkonkirjoissa olevista antaa. Mahdotonta olisi hänen jo tästäkin syystä ottaa baptistein lapsia kirjoihinsa, sillä hän ei voi kylliksi turvata niihin suullisiin tahi kirjallisiin tietoihin, jotka hän lapsen syntymisestä saa. Ja tämmöisistä todistuksista riippuu usein perintökysymyksiä, asevelvollisuus y. m. Kirkosta eroaminen on siis baptisteille välttämättömyys, ja jotkut ovatkin tähän ryhtyneet. Kummallista on, että on koetettu vastustaa papistolle annettua kieltoa ottaa baptistein lapsia kirkonkirjoihin, jopa väittää

tätä laittomaksi, siltä tahvolta, josta sitä olisi viimeiseksi odottanut. Vapaakirkollisten programmissa sanotaan: „ei voi velvottaa yhtäkään kirkkoa kirkonkirjoja pitämään muiden uskokuntain jäsenille.“ Ja toisella paikkaa sanotaan: „luterilaisissa seurakunnissa on joukko kastamattomia lapsia (jotka eivät kuulu baptisteihin), joita vanhemmat kun lapset ovat tulleet uskoon, toivovat joskus saada kastetuiksi, ehkä kastavat he itse niitä, ehkä joku muu maallikko, mutta ei vaan käsikirjan mukaan. Miltä tuo tuntuu?“ (siv. 76). Ja tuon programmin esipuheen alla ovat nimet: F. W. Lönnbeck, Edv. Björkenheim, J. A. Karlberg, Antti Mäkinen ja Hj. Braxén. Miltä tuo tuntuu? kysyy programmi ivallisesti. Luterilaisen kirkon tulisi vaan tyynesti katsella, kuinka sen lakia ja säännöksiä jalvoilla tallataan niiltä, jotka ovat sen jäseniä olevinaan. Ja kun sääntö tulee, ett'ei saa baptistein lapsia kirkonkirjoihin ottaa, niin nousee valitus programmin edustajain piiristä. Ja tunnettua on, kuinka varsinkin Ahvenanmaalla baptistit ovat kauan kirkon rauhaa ja järjestystä häirinneet säädyttömällä ja raa'alla tavalla. Ja sen ovat useimmiten ulkomaalaiset tehneet, joista yleinen laki sanoo: „ulkomaalainen, joka levittää harhauskoista opinkappaletta eikä varoituksen saatuaan siitä lakkaa, ajettakoon myös valtakunnasta pois“ (Rikoskaari. 1 luku, § 4).

Baptistit soimaavat, niinkuin muutkin lahkolaiset, kirkkoa vapauden sortamisesta ja omantunnon oikeuden tallaamisesta. Hyviksi he kuvaavat omia olojaan, mutta kirkon asetus ja toimi on muka kristilliselle mielelle

loukkaavaa. Mutta lahkolaisten olot ovat huonommat, kuin kirkon. Heidän piirissä saamme oikein tutustua vapauden ja omantunnon sortoon. Niin kirjotetaan esimerkiksi baptistein sanomassa „Weckoposten“ (Wiikkoposti) Ruotsissa viime vuonna: „*eriuskolaiset „älkööön luulko, että he ovat päässeet valtion sekaantumisesta heidän uskonnollisiin asioihinsa*“ sillä „*valtio, maallinen valta, on vuosituhansien kuluessa niin uutterasti toiminut kuolleiden uskontomuotojen kanssa, ett'ei se voi käsittää, kuinka uskonto voisi olla maassa olemassa ilman valtion sekaantumista siihen ja ilman sen ylihoitoa.*“ Ja tämä valtion sekaantuminen eriuskolaisten uskonnollisiin asioihin esiintyy muka seuraavissa kohdissa: 1) siinä vaatimuksessa, että heidän tulee „*pyytää kuninkaalta lupaa, saadaksensa oikeutta oman seurakunnan perustamiseen, ja että heidän tulee jättää hallitukselle uskontunnustuksensa ja seurakuntajärjestyksensä.*“ Tämä on Wiikkopostin mielestä oikeudeton rettelöiminen säännöillä, se on sopimatonta, se on valtion väkivaltaista tunkeutumista alalle, jonka pyhyttä valtio ei saa häiritä. „*Kristilliseltä kannalta on tällainen menetys nurja,*“ ja se „*sotii kristinuskon perusaatetta vastaan.*“ Vielä valtio vaatii, 2) että „*seurakunnan johtajan tulee valvoa, että seurakunnan jumalanpalvelus on sen tunnustuksen mukainen.*“ Tämä tehtävä tunnustetaan johtajan velvollisuudeksi, mutta *valtio* ei saa laissa määrätä, että se on hänen velvollisuutensa, sillä täten tulee hän tavallaan „*valtion katsastajaksi.*“ Mutta johtajan tulee vielä 3) valvoa, „*ett'ei seurakunnan jumalanpalveluksessa yleistä lakia*

rikota“. Tämän katsoo Wiikkoposti liikanaiseksi vaatimukseksi, kun ei julkiselta viranomaiselta saa kieltää pääsöä eriuskolaisseurakunnan jumalanpalvelukseen, mutta tämä säännös tekee myös seurakunnan johtajan *„jonkunlaiseksi poliisimieheksi*“. Ja vieläpä säädetään 4), että hänen, ell'ei hän saa epäkohtaa poistetuksi, *„tulee ilmottaa asia ylimaaherran-virastoon tahi kuninkaan käskynhaltijalle*“. Tähän sanoo Wiikkoposti, että *„johtajan siis tulisi olla seurakuntansa yleisenä syyttäjänä*“. Ja vielä tulee johtajan 5) tehdä niitä muistoonpanoja, joista kuningas säätää, ja antaa määrättyjä ilmotuksia asianomaiselle virastolle y. m. Tämä tekisi hänen *„kokonaan valtion virkamieheksi*“, eikä hän tästä saisi mitään palkkaa (Vårt Land, N:o 51 A. 1889). Tämmöiset ovat Ruotsin baptistein sanoman syytökset valtion sekaantumisesta *heidän uskonnollisiin oloihinsa*. Tämä olisi nyt valtion puolelta uskonnon vapauden sortoa. Ja tämmöisten ulkonaisten järjestyskohtain määrääminen on baptistein mielestä uskonnollisen elämän pyhyyden loukkaamista. Laittomuuden valta tämmöistä väittää. Nämä syytökset ovat aivan arvottomat, mutta kun meidän eriuskolaislaissamme samat säännöt ovat olemassa, tehdään aikanaan meilläkin baptistein piirissä samanlaisia syytöksiä, ja tämänluontoisia on vapaakirkon programmi jo tehnyt kirkon asetuksiin nähden. Mutta valtion omaatuntoa eivät tämmöiset raskauta, sillä tämmöisiin säännöksiin on sillä oikeus, ja sen velvollisuus on tämmöistä ulkonaista järjestystä valvoa.

Mutta kuinka arkaluontoiset lienevätkään baptistit sitten olevan omassa piirissään omantunnon vapauden vasi-tuisella alalla, jolla valtio ei sekaannu heidän oloihinsa? Sama baptistein sanoma sisältää melkein samaan aikaan, 21 päivä Marraskuuta 1889, toimittajan tekemän kirjo-tuksen, päällysnimellä: „Valtiokirkko ja uskonnonvapaus“, joka syyttää valtiokirkkoa siitä, että „se rautaisilla käsil-lään sulkee syliinsä jokaisen yhteiskunnan jäsenen“. Ja tätä kirjojusta seuraa toinen kirjoitus, jonka alla on nimi-merkki C—th, ja jolla on päällysnimenä: „Ripillelaskenta“. Tässä sanotaan välttämättömäksi, „että kukin seurakunnan johtaja tuon tuostakin aina osottaa, kuinka vahingollinen ja väärä ripille-laskenta on“. Ja „samalla tapaa on se tarpeen, että vanhemmat varhain opettavat lapsia ymmär-tämään, kuinka väärä ripille-laskenta on“. Mutta ell'ei tämä auta, niin baptistein sanoma esittää seuraavia kei-noja: 1) vanhempain puolelta lapsia vastaan. „Jos lapset aikovat ripille-laskentaan mennä, niin anna heidän tietää, ett'ei heillä enää ole kotia sinun tykönäs. Pitkittäkööt he tottelemattomuuden tietä, ja niittäkööt he töittensä hedelmiä. Ehkä tämä tuntuu usealle kovalta, mutta me luulemme tämän olevan totuuden mukaista“. Ja 2) seura-kuntain velvollisuus niitä vanhempia kohtaan, jotka pääs-tävät lapsiaan ripille-laskentaan, on seuraava: „seurakun-nille tulee velvollisuudeksi vakavasti rangaista semmoisia vanhempia, jotka seurakuntain perusteita vastaan päästä-vät lapsiaan ripille-laskentaan. Elleivät ystävälliset keho-tukset auta, ovat he suljettavat ulos. Ellei näitä rangaista,

käy kuri hölläksi, ja sisälliset olot muuttuvat tämän mukaan“ (Vårt Land, N:o 50, A. 1889). Tämä koskee oikeastaan vanhempia, joilla on lapsia, kun he siirtyvät baptistein seurakuntaan. Tämmöinen on siis uskonnonvapaus baptistein piirissä! Tämä hämmästyttävä väkivalta ei olisi omantunnon sortoa! Vanhempain tulee ajaa lapsensa pois kodista, jos nämät omantunnon vaatimuksesta tahtovat mennä rippikouluun ja ripille-laskentaan, ja ne vanhemmat, jotka päästävät lapsensa tänne, ovat seurakunnan yhteydestä suljettavat ulos! Ja samassa sanomassa puhutaan valtiokirkon sortovallasta! Ja samaan aikaan syytetään valtiota väkivallasta ja sekaantumisesta lahkolaisten uskonnollisiin asioihin, kun se ulkonaista järjestyskohtia säättää! Kyllä on ulkokullaisuus suuri! Tämmöisiä vastakkaisuuksia voi ilmestyä niiden piirissä, jotka ovat edustavinaan uskonnon vapautta ja omantunnon pyhyyttä. Mikä arvo on annettava lahkolaisten suurelle puheelle vapauden pyhydestä uskonnon alalla ja niille vaatimuksille, jotka tämmöiseltä kannalta tehdään valtiolle ja kirkolle, kun omantunnon vapaus tällä hirmuisella tavalla sorretaan aivan omassa piirissä! Kyllä vaaditaan muilta oikun ja mielivallan vapautta itselleen, mutta omassa piirissä tallataan itse asiassa uskonnon ja omantunnon vapaus tomuun.

Omituista on, että Baptismin perustaja Suomessa oli Bergen'in suurimpia ihailijoita, ja Nya Pressen'issä, N:o 58, A. 1889 sanoo hän, nimimerkki V. H., itsellään ja vapaakirkollisilla olevan toinen Jumala, kuin Hebrealaisilla muinoin!

Uusi uskonnollinen yhdyskunta syntyi viime vuonna Suomessa. Vapaakirkolliset kokoontuivat Helsingissä, perustivat uuden yhdistyksen, ja julkasivat programminsa (De Frikyrkliges Program). Tämä huokuu poikamaista valtattomuutta. Hyvin kuvaa tämä programmi lahkolaisten tapoja ja käytöstä. Pelastusarmeijan tullessa Suomeen, olivat vapaakirkolliset, programmin tunnustuksen mukaan, melkein yksimieliset sen kanssa. Koetuksen tulessa oli muka vapaakirkko. Ei voinut se vielä aluksi tuota kristinuskon irvikuvaa tuntea harhaopiksi, mutta vähitellen se siitä vapaantui, ja ennenkuin vuosi oli umpeen kulunut, on jo vapaakirkko kohonnut huimaavalle kukkulalle! Kaikki on sille muka selvennyt, ja se itse on kristinuskon korkein ilmaus!

Vapaakirkko tahtoo pysyä kansakirkon yhteydessä ja vaikuttaa sen piirissä määrättyjä tarkoituksia varten, mutta programmissaan viskelee se jo mitä törkeimpiä syytöksiä kirkkoa ja sen papistoa vastaan. Näin alkaa uusi vapaakirkko työtään kirkon piirissä. Mitä on sitten kirkolla odotettavissa eteenpäin?

Tämä vapaakirkko hyväksyy Raamatun ja apostolisen uskontunnustuksen, Lutherin selityksillä, uskokunnan perustuksena. Vähempään se ei tyydy, ja enempiä se ei tahdo. Mutta kasteesta ja Herran pyhästä ehtoollisesta saa uskokunnan jäsenillä olla eri mieliä. Kun osa luulee pienen lapsen kasteessa „tulevan osalliseksi uudesta elämästä Kristuksessa, näkee toinen kasteessa ainoastaan lapsen jättämisen Jumalalle, niin että se Hänen kirkossaan kasvatet-

taisiin, ja kolmas pysyy vakavana siinä mielessä, ett'ei kaste tuota muuta erityistä siunausta, kuin sitä runsaampaa tuntoa hengen virvotuksesta, jota jokainen Jumalan lapsi saa kokea, joka sydäimestä tekee Jumalan tahtoa; ja muitakin käsityksiä on olemassa“. Ja samoin on vapaa-kirkon jäsenillä eri käsityksiä Herran ehtoollisesta. „Yksi näkee ruumiissa ja veressä Kristuksen totisen ruumiin ja veren, jonka omistaminen uskossa antaa ehtoollisvieraalle syntein anteeksi saamisen ja ijankaikkisen elämän, toinen, joka antaa näille aineille ainoastaan kuvauksellisen merkituksen, luulee näiden nauttimisen, Kristuksen kuoleman muistona, parhaasta päästä vahvistavan uskoa, kolmas ei voi käsittää, että Jumala olisi näiden oikeaan nautintoon kiinnittänyt mitään erityistä lupausta muusta siunauksesta, kuin siitä, minkä tietoisuus kuuliaisuudesta Kristukselle tuottaa“, j. n. e. Jumalan armo Jesuksessa Kristuksessa keskittyy sakramenteissa, mutta näin voivat vapaakirkon jäsenet ajatella ja uskoa sitä ja tätä näistä; ne saavat sitäkin uskoa kasteesta, ett'ei se mitään muuta siunausta tuota, kuin runsaamman tietoisuuden siitä virvotuksesta, jonka Jumalan tahdon tekeminen tuottaa. Siis saisi kristitty aivan saman siunauksen jokaisesta muusta työstä, milloin hän vaan tekee Jumalan tahtoa. Ja niin voi vapaakirkon jäsen uskoa Herran ehtoollisestakin, ett'ei siitä tule muuta siunausta, kuin se, minkä tietoisuus siitä, että hän on ollut Kristukselle kuuliainen, antaa. Kristuksen asettamat sakramentit voivat siis olla arvottomia vapaakirkon jäsenille, sillä he voivat saada aivan saman siunauksen jokai-

sesta työstä, millä vaan osottavat kuuliaisuutta Jumalalle. Ja kumminkin sanoo programmi: „me uskomme Raamatun olevan Jumalan sanaa, josta ei saa mitään ottaa pois, ja johon ei saa mitään lisätä“. Mutta jokainen, joka vähänkään Raamattua tuntee, tietää, että tässä on paljon otettu Raamatusta pois, aivan paljon kristinuskon sisimmästä ytimestä. Ja tuommoista käsitystä sakramenteista saisi vapaakirkko opettaa kirkon jäsenille, kun se tämän piirissä toimii, sillä kaikkea opetusta antamatta näissä tärkeissä opinkohdissa ei voi mikään uskokunta olla; ja kirkon tulisi — tuohon tyytyä!

Niin paljon tietämättömyyttä ja ylimielisyyttä on vapaakirkon programmissa, että kummastuttaa suuresti, kuinka vapaakirkko voi tällaisella julkisuuteen astua. Ei sovi tällamöiseen syvemmältä kajota, eikä löydy pahempaa todistusta vapaakirkkoa vastaan, kuin tämä programmi. Se esittää aivan väärin ne lakisäännökset, joihin kansakirkko perustuu, ja sotkee hämmästyttävällä tavalla yksinkertaisimpia käsitteitä. Valtiokirkot ovat programmin mukaan „semmoisia, joissa kirkko keskinäisen suostumuksen mukaan jättää valtiolle osan toimintavapaudestaan joitakuista etuja ja erioikeuksia vastaan!“ (siv. 46 s.) Kirkko „on uhrannut itsenäisyyttään, kun hän teki maallisen esivallan korkeimmaksi hallitsijakseen, kun hän luopui oikeudesta, itse määrätä olentoaan, järjestystään ja vaikutustaan, ja oikeudesta itse hallita omaisuuttaan; niin, hän on uhrannut Kristuksen nimen kunnian, kun hän alaikäisenä pantiin valtion holhoviran alle, ja kun hän asetti tämän herrak-

seen“ (siv. 49). Lukija odottaa jotakin oikein pahaa työtä kirkon puolelta, mutta tämä ankara syytös todistetaan seuraavilla kirkkolain pykälillä: 14, jossa säädetään, että korkein kirkollishallitus on Suomen esivallalla, mutta tämä toimitetaan sen mukaan kuin siitä on erittäin säädetty; ja muun muassa tässä säädetään: „seurakunnalla itsellään on oikeus, edusmiestensä kautta yleisessä seurakuntakokouksessa, esitellä lakia kaikessa, mikä koskee ainoasti seurakunnan omia asioita; 15, joka säättää seurakuntain jakamisesta; 17, joka säättää uutten hiippakuntain asettamisesta; sekin olisi siis itsenäisyyden ja Kristuksen nimen kunnian uhraamista, jos valtio tutkii ja vahvistaa tällöisiä lakehdotuksia; 105, joka säättää kirkollisen järjestyksen rikkomiselle rangaistuksia; 292, joka koskee uuden kirkon rakentamista tahi vanhan parantamista; 294, joka säättää kellotapulien ja hautausmaan rakentamisesta ja voimassa pitämisestä; 304, joka säättää kirkon maatioista; 307, joka säättää kirkonkokouksen tehtävistä; 326, joka säättää, että esivallan tutkinto ja vahvistus on tarpeen kirkonkokouksen päätökselle, jos tämä koskee seurakunnan kiinteätä omaisuutta tahi lainaa pitemmäksi aikaa; 327, jossa valitusosoitus kirkonkokouksen päätöksestä muutamissa kohdissa annetaan kruunun käskynhaltialle; 394, jossa kanteet uskonasioissa menevät hovioikeuteen; 403, jossa rikosasia menee hovioikeuteen; 415, jossa rikosasia myöskin menee hovioikeuteen; 416, joka on samaa luontoa, kuin edelliset; 418, jossa tuomiokapitulin päätökseen tyytymätön saapi valittaa Senaattiin; 450, jossa säädetään, että seurakunta-

kokous kokoontuu kymmenen vuoden perästä, mutta ilmoitus siitä tehdään esivallalle, joka määrää paikan ja päivän; 454, jossa puheenjohtajaksi seurakuntakokoukseen säädetään arkkipiispa, taikka, jos hänellä on este, se, jonka keisari siihen määrää; ja 455. Näillä säännöksillä olisi siis luterilainen kirkko uhrannut itsenäisyytensä, jopa uhrannut Kristuksen nimen kunnian! Heimolaisuus baptistein edellä mainittujen syytösten kanssa on silmiin pistävä. Muutamia ikäviä epäkohtia on kyllä näiden säännösten joukossa, mutta aivan hämmästyttävää on lukea, mitä kaikkia kirkon itsenäisyyden uhraamista on.

Programmi sanoo puhuessaan siitä kurista, joka muka olisi seurakunnalle tuleva opettajiin nähden: „luterilaisessa kirkossa ei ole seurakunnalla muulloin sanavaltaa, kuin niissä tilaisuuksissa (harvinaiset nekin), jolloin niin kutsuttu piispantarkastus tapahtuu. Sillä välin saa se olla vaiti ja kärsiä ja tyytyä tuomiokapitulin päätökseen“ (siv. 74). Niinkö turvaton todella Suomen seurakunta on! Milloin vaan tahtoo, saapi seurakunnan jäsen nostaa kanteen rikoksia ja epäkohtia vastaan tässäkin kohdassa, ja korkein oikeus maassa ratkaisee asian lopullisesti. Mitä varten vapaakirkon programmi rupeaa tämmöisiä perättömiä väitteitä latelemaan? Vieläpä sanoo programmi, että kirkolliskokouksissa „hyväksytään uskontunnustus, määrätään kirkon asetusta ja sääntöjä valtioon ja muihin uskokuntiin nähden, niinkuin kaikki kysymykset, jotka koskevat kirkon asemaa, tointa ja etuja“. „Mutta“, sanoo programmi, „tämä määräävä ja päättävä luonne puuttuu luterilaisilta

kirkoilta niin kotona, kuin muualla“. „Meillä on yllämainittu oikeus rajoitettu muun muassa Kirkkolain 455 §:än kautta, jossa kirkolliskokoukselle ainoastaan annetaan esitysoikeus, mutta keisarilla ja säädyillä sitä vastoin on tutkiva ja vahvistava valta“ (siv. 50). Tämmöiseksi vapaakirkon programmi esittää Suomen luterilaisen kirkon asemaa! Ja tätä programmia on se pyytänyt levittää yli pohjoismaiden. Ja kuitenkin säätää 455 §:ä selvään, että kirkolliskokous itse valmistaa ja hyväksyy kaikki kirkolliskirjat: virsi- ja evankeliumikirjan, käsikirjan, katkismuksen ja raamatun käännöksen, siis koko uskonnollisen alan. Valtio ei kajoa näihin. Ja lakia laativa valta on kirkolla kirkkolainkin alalla, sillä se nostaa kysymyksen muutoksista ja valmistaa ne; tutkiminen ja hyväksyminen tulee hallitukselle ja säädyille. Kumminkin sanoo programmi vielä lisäksi: „tuskin on mahdollista suuremmassa määrässä, kuin täällä on osotettu, luovuttaa vapautta ja oikeuksia, jotka olisivat, kun ne perustuvat Jumalan sanaan, olleet pidettävät pyhinä ja kalliina“ (siv. 51).

Mahdotonta on käsittää, kuinka tällä tapaa voi puhua. Näin liikkuu programmi kauniilla korupuheella ja suurella korskalla, mutta ei ole puheessa totuutta. Tunnollinen ihminen, joka vähänkään asiaa tuntee, kääntyy ikävällä mielellä programmista pois. Tuommoiseen kevytmielisyyteen ei sovi vastata. Kirkko onkin vapaakirkon programmin mukaan ainoastaan „osasto valtiossa, kansalaislaitos, virkakunta, niinkuin usea muukin“. Vapaakirkolliset pitävät

kansakirkkoa „ainoastaan yhteiskunnallisena laitoksena“, mutta „vapaa kirkko edustaa Jesusta Kristusta, vapaa-kirkko on evankelinen kristillisyyttä“ (siv. 92). *Vapaakirkko ei ainoastaan edusta evankelista kristillisyyttä, vaan se on evankelinen kristillisyyttä. Mutta vapaakirkko edustaa Jesusta Kristusta!!* Kyllä se korkealle kohosi! Kristuksen edustajaksi on paavi asettanut itsensä, mutta kristikunta on tähän asti kammonut tätä itsenkorotusta. Tuo suuri itserakkaus on todistuksena tätä lahkokuntaa vastaan. Jos vapaakirkko olisi evankelinen kristillisyyttä, niin tulisikin programmin olla evankelista kristillisyyttä, mutta sitä henkeä tässä turhaan etsii. Eikä Jesuksen Kristuksen edustaja ole noin tietämätön ja ylimielinen! Kansakirkolla on puutteita, joita se tunnustaa, mutta se toimii Jumalan nimessä, ja se seisoo paremmalla perustuksella, kuin tämä vapaakirkko. Kansakirkko ei tahdo olla evankelinen kristillisyyttä, vaan se pyytää nöyränä edustaa tätäkin. Mutta Jesusta Kristusta se pitää niin korkeana ja pyhänä, ettei se taivu siihen, että joku lahkokunta edustaisi Häntä. Se ei voi yhdistyä semmoisen lahkokunnan kanssa, joka tekee itsensä Jesuksen Kristuksen edustajaksi.

Hämärämpi on tätä nykyä kirkon suhde *laestadiolaisiin*. Tämä lahkokunta sanoo tahtovansa Lutherin opissa pysyä, ja jos se sitä tekisi, tahi täydellä todella tahtois, niin olisi lahkokunnan eroaminen luterilaisesta kirkosta tarpeeton. Kun sen jäsenet ovat kristillistä opetusta tässä kirkossa saaneet, käyvät he kahdenkeskisessä puheessa ja tarkastuksissa niin pitkälle myönnetyksissä, ettei ole juuri

mitään luterilaisesta opista eroavaa nähtävissä; mutta käytännössä on heillä toinen oppi. Osaksi on tässä vaikuttamassa se kohta, että lahkolaiset ylipäänsä eivät paljon välitä opista, kun vaan lahkokunnan kiihkoa ja yhteishenkeä on olemassa. Ken vaan taipuu lahkokuntain temppuihin ja pää-oppiin, se voipi paljon suuriakin virheitä anteeksi saada. Mutta kaksikielisyyttäkin ja kaksimielisyyttä on tässä kohden paljon olemassa, ja yleiseen on tunnettu ja tunnustettu, ettei voi paljon laestadiolais-ten puheeseen luottaa, kun opinkohdat joutuvat tarkastuksen alle. Ikävä on tämä tosiasia, sillä se tekee luottamuksen vaikeaksi. Rehellisyys ja suoruus on aina kristitylle välttämättä tarpeen.

Paljon on lahkokunnan elämä laimentunut ja yli-
maan on liike suuressa määrässä taantumaan päin, vaikka se vielä paikka paikoin levenee, haihtuu sen kiihko
nähtävästi ja tällä kiihkolla katoaa sen vaikutus, ja se
hajoaa. Sen käytännössä oleva oppi on niin köyhä ja
väärä, ettei se kestä päivän valoa, ja missä lahvollinen
tuli on aikansa palanut, kuluttaa se pian itsensä. Elleivät
lukuisat saarnamiehet alituisen liikkuisi kiihkoa virittä-
mässä, niin lahkokunta olisi jo sammunut. Eriuskolaislain
ja uuden rikoslain kautta syntyy este tälle lahkokunnalle.
Luterilaisen kirkon piirissä se ei enää saa käännynnäis-
puuhaansa pitkittää, sillä se joutuu silloin rikoslain ran-
gaistuksen alaiseksi. Ja jos se eroaa kirkosta, niin on
käännynnäispuuhalla ulkopuolella kirkon piiriäkin ankara
rangaistus. Eikä tämä lahkokunta voi lahkokuntana tulla

toimeen, ellei se saa käännyttämispuuhissa riehua, sillä se ei viihdy hiljaisuudessa Jumalan edessä. Täällä täytyisi lahvollisen kiihkon kadota. Mutta jos laestadiolaiset tahtovat luterilaisessa kirkossa pysyä, niin täytyy heidän jättää vihansa ja alituiset solvauksensa kirkkoa vastaan, sillä luterilainen kirkko ei voi edelleen vihollisia piirissään pitää, ja laestadiolaisten täytyy täydellä todella muuttaa käytännössä olevaa oppiaan sen Lutherin opin mukaiseksi, jota he sanovat tahtovansa tunnustaa.

Yli maan on laestadiolaisten käytännössä oleva oppi peruspiirteissään seuraava: Jumalan vasituinen vaikutus rajottuu laestadiolaisten seurakuntaan. Täällä Jumala toimii. Tämän piirissä on Kristus etsittävä veljissä. Muualla ei kukaan voi Häntä löytää. Ja Pyhä Henkikin on vaan olemassa tämän lahkokunnan piirissä. Uudesti syntyneen „täytyy juottua yhteen henkeen“ lahkokunnan kanssa. Niin on muka laestadiolaisten lahkokunta aivan sama, kuin kolmannen uskonkappaleen pyhä, kristillinen seurakunta, eikä tätä ole olemassa muualla. Ken siis tahtoo autuaaksi tulla, sen täytyy laestadiolaisten lahkokuntaan liittyä.

Jumalan sanasta on erilainen käsitys. Ennen sanottiin Jumalan sanaa itsessään kuolleeksi, joka tulee eläväksi ja voimalliseksi laestadiolaisen suussa. „Raamattu on vaan paperia ja lakkiä“. Useat myöntävät nyt Raamatun sanan itsessään eläväksi, ja niitä on, jotka kehottavat sen lukemiseen. Mutta käytännössä pidetään ylipäänsä Raamattu halpana. Saarnamiehen sana on astunut Raa-

matun sanan sijaan. Sakramentteja käytetään ja pidetään ylipäänsä arvossa, mutta kasteesta on usein lausuttu halventavia sanoja. On sanottu, että „kaste kyllä on lapsille tarpeellinen, mutta sitä se ei auta, joka kerran on kasteen liittonsa rikkonut, vaan semmoisen pitää palata seurakuntaan, eikä kasteeseen“. Eikä kaste muka hyödytä muita, kuin laestadiolaisia. Ja niinkin on sanottu: „minulta on aikoja sitten kasteen vesi kuivanut päästä; jos ei seurakunta olisi olemassa, olisin joutunut helvettiin kuin kekäle“. Kun vasituisesti tätä kohtaa tutkitaan, niin laestadiolaiset eivät tahdo myöntää tätä käsitystä omakseen, mutta käytännössä ovat sakramentit vähäarvoisemat, kuin rippi. Herran ehtoollisestakin sanotaan, ettei kukaan muu voi sitä oikein nauttia, kuin laestadiolainen. Laestadiolaisilla on rippi vasituksena sakramenttina, ja se on itse asiassa heidän ensimmäinen sakramenttinsa. Alituisen tätä käytetään ja tähän kehoitetaan, eikä kukaan saakaan syntejensä anteeksi muualla, kuin laestadiolaisten seurakunnassa — ripissä. Ken ei laestadiolaiselta ota synnin päästöä, se joutuu kadotukseen. Raakaa väkivaltaa käytetään usein tässä kohden. Heikkoja tuomitaan, peljätetään ja ahdistetaan sillä tapaa, että usein lopulta taipuvat lahkon orjuuteen. Useimmat laestadiolaisten lahkokunnassa ovat tällaisia tuomioiden ja henkisen väkivallan kautta sortuneita, jotka ovat orjiksi joutuneet. Ja alituksen raa'an muiden tuomitsemisen ja itsensä kiittelemisen kautta pyytävätkin he tahallaan sortaa heikkoja orjuuteen lahkonsa alle.

Uskon elämä laestadiolaisten lahkokunnassa supistuu ylipäänsä siihen, että ihminen uskoo syntinsä anteeksi, ja tämän Laestadiolainen uskoo sentähden, että uskonveli on hänelle niin vakuuttanut. Tässä sortotilassa asuu laestadiolaisen usko. Se uskoo synnit anteeksi veljen vakuutuksen tähden, ja se uskoo tätä sentähden, että lahkokunnassa määrättyä kaavaa on tässä käytetty: „minä todistan Jesuksen nimessä ja veressä sinulle synnit anteeksi“. Ellei tätä kaavaa käytetä, niin ei ole syntein anteeksi antamus varma. Rukoustakin laiminlyödään. Niitä on, jotka siihen kehottavat ja sitä harjottavat, mutta lahkokunnan suuri enemmistö ei sitä käytä. Ja kaikkialla kuulee, ettei rukous hyödytä muita, kuin laestadiolaisia. Jos muut rukoilevat, ovat he loukkokristityitä, jotka löytävät mustan perkeleen. Onpa sitäkin sanottu laestadiolaisten kesken: rukoilkoon perkele! Alhaammalle uskon elämä tuskin voi kristikunnassa laskeutua.

Perusoppina laestadiolaisten lahkokunnassa on siis se, että heidän lahkonsa on ainoa, pyhä, kristillinen seurakunta, jonka jäsenissä Kristus on etsittävä, ja täällä yksistään on Pyhä Henki olemassa. Niin kauhean pitkälle on tässä kohden menty, että laestadiolaiset paikoin ovat kutsuneet itsensä kristuksiksi. Kun saarnamiehet liikkuvat, sanottiin usein: kristukset kulkevat ympäri. Ken tahtoo autuaaksi päästä, sen täytyy siis lahkokuntaan tulla ja sen jäseniltä saada synnit anteeksi. Ken ei sitä tee, hän on kadotuksen lapsi. Näin astuu laestadiolainen lahkokunta Kristuksen istuimelle ja tekee itsensä välimie-

heksi Jumalan ja ihmisten välillä. Kristuksen arvo poljetaan, mutta lahkokunta korotetaan Hänen asemaansa. Tämä on rikos Jumalan kunniaa vastaan, ja tämä rikos on suuri. Kun tulee tarkastus, niin kielletään tätä tosiasiata. Sanotaan, että joillakuilla voi olla tällainen käsitys, mutta lahkokunta ei sitä muka hyväksy. Mutta tällainen puhe on vilpillinen, sillä juuri näin opetetaan käytännössä yli maan, vaikka niitä on vähäinen osa, jolla on puhtaampi käsitys. Maltillisimpia on, näet, laestadiolaisten joukossa, jotka eivät tahtoisi tällaisiin hulluuksiin mennä, mutta lahkokunnassa liikkuu ylipäänsä raaka, orjuuttava valta, joka sortaa yksityisen vapauden. Näillä maltillisemmilla ei ole mitään todellista puoltosyytä, sillä se on kristinuskon kannalla väärä ja synti pysyä lahkokunnassa, jonka käytännössä oleva oppi näin polkee Kristuksen kunnian. Ja ken ei lahkokunnasta eroa, hän on osallinen lahkokunnan väärässä opissa. Jumalan käsky kuuluu apostolin kautta: „eriseuraista ihmistä pakene, koska hän kerta taikka kahdesti neuvottu on“ (Tit. 3, 10). Se on aivan selvä, että laestadiolaislahko on eriseura, ja aivan selvä on myös Jumalan käsky eriseuraan nähden. Kuinka vilpillinen tuo puhe on, etteivät laestadiolaiset aseta itseänsä välimieheksi Jumalan ja ihmisten välille, tietää jokainen, joka vähänkään tuntee tosi-oloja lahkokunnassa. Ja aivan hiljakkoin kulki ylioppilas, joka kuuluu jumaluusopin tiedekuntaan, saarnaamassa ja vakuutti, ettei kukaan saa syntiä anteeksi muualla, kuin seurakunnassa, se tietää laestadiolaisilta. Ja kun tuohon

sanottiin, että Jesus opetti opetuslapsiaan rukoilemaan: „Isä meidän, joka olet taivaissa, anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän velvollisillemme“, sanoi ylioppilas Raamatun opettavan, että on olemassa armon taivas ja kunnian taivas; ja tuo armon taivas on muka uskovaisessa, ja sitä täällä tarkotetaan. Jesus siis todella käskisi tässä rukouksessa opetuslapsiaan rukoilemaan Isää uskovaisissa, niin että tässäkin synnit saataisiin uskovaiselta anteeksi. Tuommoisia opettajiako olisi Suomen kansalle annettava! Toivomme, että jumaluusopin tiedekunta aikanaan antaa tällaisille concilium abeundi. Tuomiokapitulin ja piispan tulee valvoa, että „evankelinen oppi puhtaasti ja vääristelemättä saarnataan“ (kirkkolaki 336 §). Mahdotonta on vihkiiä papiksi semmoisia, jotka tallaavat kristinuskon ja luterilaisen seurakunnan ensimmäisiä opinkappaleita.

Mitä siihen laestadiolaisten perusoppiin tulee, että Jumalan vasituinen vaikutus olisi rajotettu heidän seurakuntaansa, niin että Kristus olisi löydettävä ainoastaan lahkokunnan jäsenissä, ja että ainoastaan heillä olisi Pyhä Henki, niin on se itse asiassa Jumalan pilkkaamista, joka on tuottava lahvolle tuomion; ja tämä oppi on niin jumalaton ja inhottava itsenkorotus, ettei siihen sovi mitään vastata.

Mitä taas laestadiolaisten rippioppiin tulee, niin on se kauhea erhetys, kun ihminen tämän kautta viedään pois Jumalasta ja orjuutetaan uskon pyhällä alalla ihmisten alle. Heikolle ja sorretulle on opettajan tahi uskon-

veljen vakuutus siitä, että Jumala antaa synnit anteeksi, tarpeen, mutta tämä syntein anteeksi vakuuttaminen on poikkeustila, joka ei ole säännöksi tehtävä. Ja kun ihmistä tämän kautta estetään ja kielletään menemästä Jumalan tykö, syntii anteeksi pyytämään ja ottamaan, niin on tämä surkea harhaoppi, joka tallaa Kristinuskoa maahan. Kristitty elää Jesuksessa Kristuksessa; hän ottaa Jesuksen täydellisyydestä armoa armosta, ja hänellä on lapsen henki, joka huutaa: abba, rakas Isä! Se on juuri kristinuskon arvo, että se viepi uskovan läpi esiripun pyhimpään asti, ja saattaa häntä välittömään yhteyteen Kristuksen kanssa. Kyllä on usko silloin sortotilaan joutunut, kun ei kristitty jaksa uskoa syntinsä anteeksi, ellei veli sitä vakuuta, ja kyllä on siinä suuri asiallinen ivaus, kun tällainen usko sanoo itsensä oikeaksi kristilliseksi uskoksi, jopa tuomitsee muita. Paavikunnassa on usko semmoisessa sortotilassa, että se alituiseen tarvitsee syntein anteeksi antamista ihmisiltä, mutta täälläkin terotetaan, että ihmisen tulee Jumalaltakin pyytää synnit anteeksi. Kyllä on laestadiolainen seurakunta rippiopillaan tunnustanut uskonsa aivan kelvottomaksi. Ja tuo kaava: „minä todistan Jesuksen nimessä ja veressä syntisi anteeksi“, ei tiedä mitään. Ken todella on Jesuksessa Kristuksessa, niin että hänellä on Kristuksen Henki, se voi todistaa Jesuksen nimessä. Mutta ellei niin ole, on tuo todistaminen valhetta. Mutta Jesuksen veressä ei voi kukaan todistaa. Tarkotus on sanoa: minä todistan Jesuksen nimessä synnit anteeksi Jesuksen veressä, mutta sitä tuo kaava ei

sano, eikä tätä kaavaa ole missään Raamatussa olemassa. Näkee tästäkin selvään, kuinka ihmisoppi täällä vallitsee ja orjuuttaa, kun omatekoisille kaavoille annetaan tuomoinen pyhä arvo ja voima!

Suuri on laestadiolaisten erhetys siinäkin, että luulevat lahkokuntansa yhteishengen Jumalan Pyhäksi Hengeksi. Kaikessa seuraelämässä, jossa on likinäisempi yhdistys olemassa, syntyy joku yhteishenki. Tämmöinen on maallisessa seurassa olemassa; tämmöinen on uskonnollisessakin, mutta tämä yhteishenki ei koskaan ole Jumalan Pyhä Henki. Tämmöisessä yhteishengessä voi olla hyvääkin, mutta aina on siinä huonoakin, ja jos tämä henki on lahvollinen, on se vaarallinen ja vältettävä. Tuhansittain on lahkokuntia, joilla kaikilla on yhteishenkensä, ja tämän sanovat kaikki Jumalan Pyhäksi Hengeksi. Mutta Jumalan Henki on vaan yksi. Eikä tämä Henki vaikuta senluontoisia liikutuksia ja huutoja, kun laestadiolaisten seuroissa esiintyy, sillä Kristuksen Henki käskää: *„kaikki tapahtukoon soveliaasti ja säädyllisesti“* (1 Kor. 14, 40). Ja tässä Apostoli juuri antaa säännöksen kristillisen seurakunnan jumalanpalvelukselle.

Emme voi täällä laajemmalta kajota tähän oppiin, emmekä rupea tässä yksityiskohtia selittämään. Laestadiolaiset tuomitsevat kaikkia muita, vaikka Jumala ei ole heille tuomiovaltaa antanut, mutta totuutta he eivät tahdo kärsiä. Paljon ovat he kirkkoakin vastaan rikkoneet, aivan paljon, josta kyllä jo sopisi heidän anteeksi pyytää, sillä tämä syntikuorma on jo suureksi kasvanut, eikä lahko

siitäkään pääse anteeksi pyytämättä. Kyllä tämäkin omia tunteja sitoo, vaikka eivät laestadiolaiset tätä syntiä vielä tunne. Yli Pohjois-Suomen ovat he vierottaneet kansaa yhteisestä jumalanpalveluksesta. Joko ovat he kansaa kiel-tämässä kirkkoon menemästä, tahi pilkkaavat ja herjaavat he kirkon jumalanpalvelusta ja papistoa. Kyllä kansaa saa vähemmälläkin jäämään jumalanpalveluksesta. Laesta-diolaisten horjahdus on tässä äärettömän suuri. Vanhempia on täten joukottain jääneet yhteisestä jumalanpalveluksesta, ja vanhemmat ovat antaneet lapsensakin jäädä pois. Edes-vastaus tästä painaa raskaasti lahkoa. Ja mitä laestadio-laiset seuroissaan antavat niille, joita he kaikilla keinoilla, jopa joskus väkivallallakin, ovat seuroihinsa saaneet? Jos muutakin, niin puhutaan paljon juorua näissä seuroissa ja paljon turhia puheita. Nuorison uskonnollinen tunto näissä peräti tylsistyy, kun alituisen kuulevat lahvollisten kiihkoisaa ja tyhjää puhetta ja vierasten ilkamoimista ja pilkkaa. Ja tähän ilkamoimiseen ovat laestadiolaiset itse suurimmaksi osaksi syypäät. Tämä turmeleva vaikutus lapsiin ja nuorisoon on laajalta huomattavissa. Kun paikka-kunnalla liikkuu, missä laestadiolainen liike on vaikutta-massa, astuu nuorison tuosta juorusta ja ilkamoimisesta turmeltunut mieli aina esille. Kumminkin laestadiolaiset kokoovat väkeä, nuoria ja vanhoja, niin paljon kuin vaan saavat, seuroihinsa. Arvaamaton suuri on edesvastaus tästä. Jumalan tuomiot ovatkin jo alkaneet käydä laestadiolaisen lahkokunnan yli. Epäily on jo vallottanut monta, ja ani harva heidän joukossaan on todellisessa uskon elämässä.

Laestadiolaisten käytännössä oleva oppi on niin poikkeava Raamatun opista, ettei luterilainen kirkko koskaan voi tätä hyväksyä, eikä kirkko koskaan ole myöntävä lahkokunnan yhteishenkeä Jumalan Pyhäksi Hengeksi. Sitä pilkkaa ei kirkko ole koskaan Pyhälle Hengelle tekevä. Jos laestadiolaiset tahtovat luterilaisessa kirkossa pysyä, täytyy heidän todella tehdä parannusta tässä kohden ja muuttaa käytännössä olevaa oppia ja elämää Lutherin opin ja Raamatun mukaiseksi. Jos todella tahtovat pidättää uskon elämäänsä tuossa sortotilassa, että se aina vaan tarvitsee opettajan tahi uskonveljen vakuutusta, niin ei kukaan siihen esteitä pane, mutta älköön sanottako, ett'ei kristitty saa Jumalalta suoraan synnit anteeksi uskon kautta Jesukseen, älköönkä sitä jumalatonta oppia pidettäkö, että ihmisen täytyy tulla laestadiolaisten lahkokuntaan, saadaksensa syntinsä anteeksi ja tullaksensa autuaaksi. Kyllä on jo aika, että laestadiolainen lahkokunta tuossa kohden tekee suuren, totisen synnin tunnustuksen ja parannuksen. Jos taas laestadiolaiset tahtovat pysyä heillä käytännössä olevassa opissa, niin täytyy heidän luterilaisesta kirkosta eritä. Kirkolle on tämä eroaminen eduksi. Mitä se kansalle on, on vaikea vielä tätä nykyä sanoa.

Niin on luterilaisen kirkon suhde lahkoihin eriuskolaislain ja uuden rikoslain kautta paljon selvennyt. Järjestys on uskonnon alalla välttämättä tarpeen, sillä epäjärjestys on kansalle vaarallinen. Ja varmaan on valtio pitävä tätä järjestystä voimassa eriuskolaisten alalla. Uskonnollista elämää ei kukaan vastusta. Sen kasvamista

toivoo luterilainen kirkko. Eikä ole vapaus uskonnon alalla sorrettava, sillä tämä on kristitylle pyhä. Mutta mielivalta on poistettava, sillä järjestys on meille jo suuresti tarpeen. Ja Jumala tahtoo järjestystä, sillä Hän on järjestyksen Jumala.

IV.

Kirkon yleinen asema.

Ylipäänsä on Suomessa luterilaisen kirkon asema parempi, kuin muissa maissa. Suomen kansa on uskonnollinen. Koetusten ja vaivojen alla on se oppinut Jumalaansa turvaamaan. Ja kirkko on ollut sen parhaana tukena. Paljon rakkautta on luterilaisella kirkolla kansassa, ja tässä rakkaudessa olisi vielä äärettömän paljon voimaa käytettävissä Suomen kansan hyväksi, mutta paljon on jo valtiollisella ja yhteiskunnan alalla niitä, jotka eivät tunne uskonnon voimaa, eivätkä sentähden tiedä sitä käyttää. Jopa useat pyytävät tätä hajottaa.

Uskonnossa on kansan vasituinen väki. Yksityisessä ihmisessäkin hajaantuvat hengen moninaiset voimat, ellei uskonnollinen elämä niitä yhdistä. Jumala on kaikkeuden keskus. Jumalassa yksin löytää ihminen rauhaa ja sointua. Ulkopuolella Jumalaa joutuu ihmisen olento auttamattomasti pirstaleiksi. Niin voi kansakin ainoastaan Jumalassa yhdistää voimansa. Epäuskon valta on kansan suurin vihollinen. Ei ole sitä kansaa, joka ei, Jumalassa pysyen, olisi voinut kestää suurimpiakin koetuksia, sillä ylhäällä on voimia kylliksi, ja uskossa kokoo kansa näitä itselleen. Suomen kehitykselle on sentähden välttämättä tarpeen,

että sen kansa pysyy uskonnollisena kansana, joka pitää uskonnon elämää vireillä. Jos tämä raukee, niin kansa hajoaa.

Kirkon suhde valtioon on rakennettu oikealle perusteelle. Uskonnollisissa asioissaan on luterilainen kirkko vapaa. Ehdotukset muutoksiin tällä alalla syntyvät kirkon omassa piirissä, ja kirkolliskokous valitsee ne miehet, jotka valmistavat näitä ehdotuksia. Kirkolliskokous tutkii, hyväksyy ja määrää myöskin seurattaviksi näitä. Ehdotukset muutoksiin kirkkolain alalla tehdään myöskin kirkon piirissä, ja kirkolliskokous valitsee ne miehet, jotka valmistavat näitä ehdotuksia. Kirkolliskokous tarkastaa ja hyväksyy näitäkin. Voimaan nämät eivät astu, ennenkuin keisari ja säädyt ovat näitä hyväksyneet, mutta muutoksia ei saa kirkolliskokouksen ehdotuksiin tehdä. Ennenkuin kirkolliskokous ottaa määräämiensä komiteain ehdotuksia tarkasteltaviksi, tulee seurakuntain ja papiston niistä antaa lausuntonsa. Kirkolliskokous antaa myös lauseita niihin kysymyksiin, jotka koskevat kirkon ja valtion, taikka kirkon ja eriuskolaisten keskinäisiä kohtia, niinkuin se myös antaa lauseensa niin kutsutuissa sekalaisasioissa.

Peruste on tässä selvä, mutta epäkohta on vielä olemassa siinä, että kirkkolakiin kuuluu paljon säännöksiä, jotka yksinomaisesti koskevat kirkon oloja. Kirkolliskokouksen tulisi lopullisesti tutkia ja hyväksyä näitä. Tämä kohta näyttää vähöpätoiseltä, mutta se on kumminkin kirkon kehitykselle suuresta arvosta. Paljon ja usein on muutoksia tarpeen kirkollisen elämän laajalla alalla, jos

tahdotaan täällä seisahtumista tahi taantumista välttää, mutta muutokset tulevat vaikeammiksi, kun niiden täytyy kierroksia tehdä, jotka eivät ole tarpeen. Vastahakoiselta voi myöskin tuntua, laskea vähäpätöisiä kysymyksiä hallituksen ja säätyjen tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi, vaikka niistä kyllä voisi olla suurtakin hyötyä. Kun oikea peruste kerran on hyväksytty, niin ei ole mitään syytä seisahtumiseen, vaan johdonmukaisuus vaatii, että ne osat kirkkolakia, jotka eivät kosketa valtion toimialaa, pääsevät muutumaan seurakuntain, papiston ja kirkolliskokouksen tutkinnon ja päätöksen kautta. Ja kun se peruste on oikea, että kirkon tulee olla uskonnollisissa asioissa vapaa, niin on myöskin se perustotuus laissa tunnustettava, että Jesus Kristus on uskonnon alalla kirkon Herra. Kirkollishallitus toimitetaan sen mukaan kuin siitä on erittäin sääty, ja „Jumalan pyhä sana on ainoa ojennusnuora, jonka jälkeen kaikki oppi seurakunnassa on tutkittava ja tuomittava“ (Kirkkolain § 1), niin että koko kirkon oppi siis on Jumalan pyhän sanan tutkittavana ja tuomittavana, mutta oikea peruste ei ole sittenkään täyteen voimaan laissa päässyt.

Tärkeä kohta kirkon kehitykselle on myöskin seuraava säännös: „suostumukset, jotka pappeinkokouksessa tehdään ja seurakunnan hoitoa ja papinvirkaa koskevat, ovat tuomiokapitulin tutkittavat ja asianhaaran mukaan joko ilmoitettavat papistolle noudatettaviksi taikka lykättävät yleiseen seurakuntakokoukseen“ (§ 447). Pappeinkokouksilla on tämän mukaan oikeus seurakunnan hoitoa ja papin virkaa koskevissa asioissa tehdä suostumuksia,

jotka voivat suorastaan tuomiokapitulin toimen kautta saada laillisen voiman. Tämä oikeus on laajemmalla käytettävä, kuin tähän asti. Sen kautta voi paljon vähäisempiä epäkohtia poistua, jotka nyt ovat kehitystä hidastuttamassa.

Kirkon peruste vaatii, ettei kirkon palveliaa pakoteta toimeen, joka sotii kristinuskon olentoa vastaan, ja loukkaa kirkon Herran tahtoa. Kirkko ei voi esimerkiksi sitä hyväksyä, että aviopuoliso, joka itse on syypää avio-eroon, pääsee uuteen avioon, niinkauan kuin syyttömästi erotettu elää, ja että hän vihitään kristilliseen avioliittoon. Sydämen kovuuden tähden voi vielä valtio muutamassa kohdassa avio-eroon suostua, vaikka tällainen oikeus on suurimmalla varovaisuudella käytettävä, niin ettei avion pyhä perustus tule loukatuksi, ja ero on ainoastaan vaikeimmissa kohdissa annettava, mutta uuteen kristilliseen avioon ei voi semmoinen päästä, joka vastoin Kristuksen tahtoa on eronnut. Nykyinen vihkimiskaava ei siis ole sopiva tällaisissa kohdissa. Samoin ei sovi millään tapaa Herran pyhälle ehtoolliselle pakottaa semmoisia, jotka eivät todella ole sisällisesti valmistuneita. Kaikki kansalaiset eivät siis ole välttämättä ehtoolliselle laskettavat. Kirkon täytyy suojella Herran pyhää ehtoollista, niin paljon kuin sille on mahdollista, väärinkäytöksestä. Sentähden on lakimuutoksia tässä kohden tarpeen. Kirkko ei voi pitää niitä täysikäisinä jäseninä, jotka eivät ole Herran ehtoollisella käyneet, eikä se siis voi tällaisille antaa täydelliset oikeudet kirkon alalla, mutta avioon meneminen ei ole kielletty siltä, joka ei puuttuvan uskon takia voi Herran eh-

toolliselle mennä. Tämmöiset kohdat ovat arvaamattoman suuresta arvosta kirkon elämälle, sillä väärinkäytös, joka lakisäännösten kautta tulee välttämättömäksi, kokoo edesvastausta kansan ja kirkon päälle, ja tämä painaa uskonnollista elämää suuremmalla voimalla, kuin moni luulee. Kirkolle on välttämättä tarpeen, että se niin pian kuin mahdollista poistaa tämmöiset epäkohdat.

Kun se peruste, jolle nykyinen kirkkolaki on rakennettu, myöntää kirkolle vapauden säännöksiä tehdä ja itenäisesti toimia omalla alallaan, niin on selvä, että kirkolle myöskin on annettava veroitusoikeus. Sen on mahdoton vapaasti toimia ja kehittyä, ellei sillä ole oikeutta itse niitä varoja koota, joita se tämmöiseen toimeen tarvitsee. Se on kansalle ja valtiolle eduksi, että kirkollinen elämä ja toimi virkistyy ja vahvistuu; sentähden ovat ne kahleet särjettävät, jotka estävät kirkon kehitystä. Ei ole mitään syytä olemassa kieltää kirkolta tätä veroitusoikeutta, sillä jos ken luulee itseänsä liaksi veroitetuksi, niin hän voi kirkosta eritä. Kirkolle on järjestetty rakkauden toimi välttämättä tarpeen. Nykyinen vaivaishoito ei kykene riittävästi tehtäväänsä suorittamaan, sillä parhaimmallakin tahdolla ja tunnollisimmallakin toimella ei voi lainmukainen yleinen toimi poistaa suuria puutteita tällä alalla. Vapaa rakkauden työ on aina tarpeen. Ja valtion vaivaishoidolla on se suuri haitta, että sen täytyy tehdä laupeuden työ velvollisuudeksi. Niin syntyy ja kasvaa köyhissä se luulo, että heillä on oikeus vaatia köyhän apua, ja tuo luulo lisää suuressa määrässä köyhäin lukua ja tekee valtion

vaivaishoidon vaikeaksi. Tämä tarvitsee sentähden aina apua niistä piireistä, joissa laupeuden perusteella vaivaisia ja köyhiä hoidetaan. Kirkon asema tekee vapaan rakkauden toimen sille tärkeäksi. Mutta rakkauden laitoksia se ei voi perustaa ja hoitaa ilman suurempia varoja. Nämät ovat rakkauden lahjoina saatavat, ja kirkon kolehdit ovat näihin tarkoituksiin käytettävät, mutta veroituskin on näihin tarpeen. Valtiolle ja kansalle on tärkeä, että se toimi, joka kirkolla oli ennen nykyisiä asetuksia vaivaishoidon alalla, vielä jääpi sille vapaana toimena, mutta kirkollisesti järjestettynä, sillä tämä kirkon toimi on kansalle tarpeen. Kirkko voi tällä alalla käyttää oikeaa perustetta, kun valtion täytyy tehdä vaivaishoito lain vaatimaksi, vaikka tässä perusteessa on ristiriitaisuutta. Yhdysvaikutus on sentähden tarpeen tällä alalla, ja tällainen on vaikuttava virkistävästi kirkolliseen elämään. Vaivaishoito oli, näet, tätä ennen niitä sekalaisasioita, joita kirkko ja valtio yhdessä hoitivat, mutta valtio otti koko tämän toimen tehtäväkseen. Vaikka kokemus aivan tarpeeksi on osottanut, ettei valtio kykene tätä yksin toimittamaan, ovat kumminkin kirkon kädet sidotut. Veroitusoikeutta sillä ei ole ollut, ja tämä voisi ennen eriuskolaislain voimaan astumista rajattomana olla valtiolle arveluttava, mutta kirkko ei saa kolehtejakaan kantaa ilman valtion lupaa. Sen täytyy siis pyytää valtiolta lupaa rakkauden työhön. Sitä asemaa ei valtio voi kirkolle toivoa. Tuomiokapituli on esittänyt tätä ja muita samanluontoisia kysymyksiä pappiskokouksen keskusteltavaksi. En tahdo sentähden laajemmalla näihin kajota.

Mitä kirkon suhde lahkoihin tulee, niin on lainsäädännön alalla tässäkin kohden oikea peruste päässyt käytäntöön. Eriuskolaislain kautta voivat ne, jotka eivät hyväksy kirkon oppia, eivätkä tahdo sen piirissä pysyä, siitä eritä ja muodostua eri uskokunnaksi. Eikä kukaan voi suuremmassa määrässä, kuin kirkko, toivoa, että kaikki vieraat ainekset siitä eroavat, sillä nämä painavat alas sen uskonnollista elämää ja vaikeuttavat sen toimintaa. Ei ole vielä kumminkaan kaikilla tätä oikeutta, sillä vaikea on valtion hyväksyä kaikenlaisten ainesten muodostumisen valtion tunnustamaksi, luvalliseksi tahi suvaituksi yhdyskunnaksi, kun valtion perustus on uskonnollinen. Ei se saa epäuskoa turvata. Mutta kirkkoa rasittaa paikka paikoin suurimmassa määrässä juuri nämät ainekset. Kansan uskonnolliset elinehdot ovat tässä kohden rajotuksia vaatineet, vaikka kirkolle olisi edullisinta, että kaikki vieraat ainekset joutuisivat sen ulkopuolelle. Kirkon täytyy sentähden vielä tässä kohden paljon kärsiä, mutta kovempaa kirkkokuria täytyy sen tälläkin alalla käyttää.

Uusi rikoslaki turvaa kirkon ulkonaista rauhaa ja antaa eriuskolaisillekin tarpeellista suojaa. Yleistä järjestystä ei saa kukaan rikkoa uskonnon alallakaan. Kirkon piirissä ei voi enää sitä väkivaltaa tapahtua, jota lahkoilaisten puolelta kauan on siinä harjotettu. Ja eriuskolaisten uskokuntain keskinäisissä suhteissakin säättää rikoslaki järjestystä. Ankaralla rangaistuksella uhkaa se niitä, jotka käännyttämispuuhalla häiritsevät muiden rauhaa. Ja yrittäskin saapi rangaistuksensa. Tämä järjestys on vält-

tämättä tarpeen. Vapaus on pidettävä uskonnon alalla pyhänä. Uskonnolliselle elämälle on annettava se turva, jota se tarvitsee, mutta laittomuuden ja mielivallan alalla syntyneille vaatimuksille on vakava vastarinta tehtävä. Sillä jos vapaus uskonnon alalla on pyhä, niin on vapauden väärin käytösikin suuri rikos. Kaikki mielivalta on turmiollinen ja tuottaa aikanaan rangaistuksen niille, jotka sitä harjoittavat taikka suojelevat, mutta ennen kaikkia on mielivalta ja laittomuus turmiollinen uskonnon alalla. Kansamme täytyy sitä valvoa, että järjestys tälläkin alalla pysyy voimassa.

Kirkon kehitykselle on tarpeen, että vielä monta epäkohtaa, kun on olemassa, poistetaan. Kirkkokuri on kovennettava. Niin on esimerkiksi tarpeen, että julkisissa synneissä elävät, jotka eivät ojennu elämäänsä parantamaan, kokonaan erotetaan kirkosta pois. Ja kirkon täytyy toimia siihen suuntaan, että se pääsee erilleen epäuskon aineksista ja kaikista niistä, jotka toimivat sitä vastaan. Sekin on epäkohta, että maallinen oikeus tuomitsee uskon asioissa, niin että pappikin, jonka kirkollinen virasto on tuominnut virkansa menettäneeksi väärän opin tähden, voi virkaansa jäädä, vaikka tuomiokapitulin ja piispan tulee valvoa, että evankelinen oppi puhtaasti ja vääristelemättä saarnataan.

Laajat seurakuntamme ovat pienennettävät, niin että vasituinen sielunhoito käy mahdolliseksi. Eläkerahasto on meilläkin tarpeen vanhoja ja taudin takia kykenemättömiä pappeja varten, niin etteivät seurakunnat joudu hoidon

puutteeseen, ja etteivät opettajat jää ilman tarpeellista ai-neellista turvaa. Paikoin ovat pappein palkat maassamme niin pienet, että ne kaipaavat korotusta. Sekin on kirkon perustetta vastaan, että hallitus usealle pitäjälle vielä määrää kirkkoherransa, jonkatähden tämäkin kohta olisi muutettava. Mitä vaan on esteeksi kirkon kehitykselle, ja mikä on riidassa sen perusteen kanssa, joka on oikeaksi tunnustettu meidän laissamme, olisi aikanaan korjattava.

Ylipäänsä on siis luterilaisen kirkon asema oikealle perusteelle asetettu ja kaipaa vaan perusteen mukaista kehitystä. Ja Suomen luterilaisessa kirkossa on piispallinen ja synodalinen järjestelmä hyvin yhdistetty. Kirkollisko-koukseen, jonka tehtävä on niin tärkeä kirkolle, valitaan jäseniä sekä opetussäädystä että maallikoista, ja tähän tulee sitä paitsi yksi jäsen maan senaatista ja yksi maan kustakin hovioikeudesta, kuin myöskin yksi professori maan yliopiston uskonopillisesta ja yksi sen lain-opillisesta tiedekunnasta. Ja seurakuntain ja papiston tulee antaa lausuntonsa niistä ehdotuksista, jotka pannaan kirkollis-kokouksen tarkasteltaviksi, ja pappeinkokoukset valmista-vat näitä kirkolliskokoukselle. Kirkonkokouksella, jonka keskusteluissa ja päätöksissä kaikilla niillä on oikeus olla osallisina, joilla on osavalta papinvaalissa, on laaja toimi-ala seurakunnan piirissä. Kirkkoraadilla, johon jäseneksi valitaan seurakunnan miehiä, jotka ovat „jumalisiksi ja kristillisessä ahkeruudessa hyviksi tunnetuita“, on myöskin tärkeä ja avara toimiala. Ja näiden kanssa toimii kir-kollisella alalla tuomiokapituli ja piispa. Ruotsin luteri-

laisella kirkolla on myös kirkolliskokouksensa, mutta sillä ei ole lakia laativaa valtaa, ei uskonnollisissakaan asioissa. Se antaa vaan lausunnoita hallitukselle ja tekee esityksiä ja toivomuksia. Mutta kirkkolain alalla ei voi mitään säännöstä täällä syntyä, eikä saa muutosta tässä panna toimeen, ellei kirkolliskokous anna suostumustaan siihen. Suomen kirkon asema on tässä kohden paljon edullisempi. Norjan ja Tanskan luterilaisilla kirkoilla taas ei ole minäkäänlaista itsenäisyyttä tällä alalla. Kirkolliskokousta ei ole olemassakaan. Preussen'issä ovat Evankelisen Ylikirkkoneuvoston ja Kuninkaallisten Konsistorien jäsenet puoleksi osaksi valtion virkamiehiä, eivätkä nämä virastot ole kirkollisten lakien alaisiakaan. Esimies on näissä aina lakimies. Ja synodeilla on tähän asti ollut aivan vähäinen vaikutus, vaikka Yleissynodilla on oikeus esittää kirkollisia lakeja, joita kuningas vahvistaa. Syystä on Saksassa tätä nykyä pyydetty saada kirkolle enemmän itsenäisyyttä. Jotenkin yleinen on Saksassa toivomus, että piispanvirka saataisiin takaisin, semmoisena kuin se nyt on olemassa Pohjoismaissa. Superintendentti asetettiin Saksassa piispan sijaan, mutta hän seisoo konsistoria alempana ja panee oikeastaan vaan toimeen, mitä konsistori päättää. Siten puuttuu tältäkin virastolta yhteyttä, ja sen vaikutus laimentuu. Saksan luterilaisella kirkolla on monta estettä poistettavana, ennenkuin se pääsee oikeaan asemaan.

Suomen luterilainen kirkko voi sentähden olla kiitollinen siitä asemasta, johonka se on päässyt, mutta sen tulee pyytää niitä epäkohtia poistaa, jotka vielä ovat ole-

massa. Ennen kaikkea tulee sen sitä ahkeroida, että se voisi Jumalan armon voimalla johonkin määrään täyttää velvollisuutensa. Sisällisiäkin puutteita on sillä olemassa, jotka kaipaavat parannusta. Kansakirkkona tulee luterilaisen kirkon kansan kasvattajana toimia. Ja tähän tarkotukseen tarvitsee se luottamusta. Jos luottamus kasvattajaan kodissa katoaa, käy kasvatus mahdottomaksi. Kirkon täytyy siis pyytää niin uskollisesti toimittaa tehtävänsä, että se luottamusta ansaitsee, ja kun se Jumalan nimessä toimii, tulee sen luottamusta saada. Varmaankin olisi se Suomen kansalle hyväksi, jos kaikki luterilaisen kirkon jäsenet luottamuksella likemmin yhdistyisivät kirkolliseen elämään ja kaikin voimin pyytäisivät uskonnollista elämää virkistyttää kansassa.

Se oli erhetys, että korkeampi oppikoulu erotettiin kirkosta, sillä kirkko ja koulu kuuluvat yhteen. Koulun hoito olisi vaatinut muutoksia kirkollisissa virastoissa, ja näihin olisi koulumiehiä tarvittu jäseniksi, mutta täydellinen ero ei ollut tarpeen vaatima. Vakuutuksemme on, että se olisi ollut kansan kehitykselle edullisempi, jolleivät nämä tärkeät piirit olisi joutuneet erilleen toisistaan. Kirkko on ollut koulun äiti. Parempi olisi ollut koulun, kun se oli suureksi kasvanut, ystävänä asua kirkon kanssa yhdessä, kuin muuttaa kodistaan pois. Mutta vielä suurempi erhetys oli kansakoulun erottaminen kirkosta. Se oli epäluottamuksen osotus, sillä perusteensa puolesta kuuluvat kirkko ja kansakoulu oleellisesti yhteen. Turmiollista on aina perusteita loukata, sillä perusteen voima on suuri. Väärä

peruste on aina vaikuttava eteenpäin väärään suuntaan, ja aina vaan syvemmältä erottaa se ne voimat, jotka kuuluvat yhteen; mutta tämä on suureksi vahingoksi kansalle. Ruotsissa ei ole vielä korkeampi oppikoulukaan kirkosta erotettu, mutta me olemme aina valmiit arkaluontoisilla aloillakin koetteisiin ruveta, vaikka meillä ei ole niihin varaa, ei henkisessä, eikä aineellisissa suhteissa.

Tiedän, että tällainen puhe pidetään vallanhimon ilmauksena, mutta sitä se ei ole, sillä kirkko ei tahdo näitä kouluja takaisin hoitonsa alle, eikä se ole näiden erottamista vastustanut. Sen vasituiselle työlle on tämä ero hyväksi, mutta kansan hyväksi se ei ole. Läheinen tulevaisuus on näyttävä toteen, ettei nykyinen peruste ole oikea, ja vaikea lienee sanoa, mitä tosi hyötyä kansakoulun erottamisesta kirkosta on ollut. Työ on tehty, eikä sitä enää voi muuttaa. Uusia, ennen tuntemattomia, esteitä astuisivatkin jo esille tällaisista muutosta vastaan. Turvallisinta olisi varmaan ollut kansakoulun pysyä kirkon yhteydessä. Kyllä sillä olisi täällä ollut rakkautta, ja kyllä sille olisi enemmänkin vapautta annettu, kuin se, minkä se nykyisissä oloissa voi saada.

Kirkolle on se eduksi, että sen vaikutusala rajottuu. Evankeliumin saarna on sen korkein tehtävä. Tähän toimeen tulee sen keskittää kaikki voimansa. Ja mitä enemmän kirkosta erotetaan pois toimialoja, jotka tätä päätehtävää vaikeuttavat, sitä tyytyväisempänä tulee sen olla, jos se ainoastaan katsoo omaa parastaan. Mutta sen on vaikea irrottaa silmänsä kansan hyvästä, jota se tahtoo valvoa,

niin kauvan kuin tämä tehtävä sille suodaan. Ei kirkko siltä luule, että sen jäsenet niin hyvin hoitavat tointaan, etteivät muut voisi tätä paremmin tehdä, mutta perustetta se katsoo, ja perusteesta kaikki riippuu. Jos yleinen kehitys kansoissa yhä kulkee sitä suuntaa, että täydellinen erotus tulee välttämättömäksi kirkon ja valtion kesken, niin kirkolla ei ole mitään valittamista siitä oman etunsa kannalta, sillä se saapi silloin kokonaan rajottaa toimensa uskonnolliseen piiriin, ja tarkasti järjestää sisälliset ja ulkoiset olonsa kristinuskon perusteiden mukaan. Ja tämä olisi kirkon uskonnolliselle elämälle hyväksi, mutta kansan tähden on se murheella tähän rupeava. Jos tämä välttämättömyys astuu kirkon eteen, niin on siinä raskas tuomio kansan yli, sillä se on silloin niin kauvaksi etään- tynyt kristinuskosta, ettei se tahdo kristinuskon kasva- tuksen alla olla. Tapahtukoon silloin Jumalan tahto! Kristinuskon totuudessa on luterilainen kirkko horjumatta pysyvä.

